

KAMU HUKUKU/PUBLIC LAW

Araştırma Makalesi / Research Article

Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirim Yükümlülüğü*

Obligation of Healthcare Professionals to Report the Crime

Alaaddin EGEMENOĞLU**

ÖZ

Suç haberi alınmadan ceza muhakemesi başlayamayacağından her şeyden önce yetkili makamlara bir suç duyurusunda bulunulmuş olması gerekmektedir. Suç duyurusu doğrudan suçtan zarar gören tarafından şikâyet suretiyle yapılabileceği gibi tanık tarafından ihbarda bulunmak suretiyle de yapılabilir. Bunun yanında kanun koyucu adeta bir yükümlülük olarak bazı meslek gruplarına suç bildirim mecburiyeti getirmiştir. Özellikle sır saklama yükümlülüğü bulunan hekimlerin meslekleri gereğince suça ilişkin bir belirti ile karşılaştıklarında bildirim yükümlülüğü söz konusu olmaktadır.

Sağlık mesleği mensubunun suç işlendiğine ilişkin belirti ile karşılaşılmasına rağmen yetkili mercilere bildirmeme veya geç bildirmeye yönelik ihmali hareketin gerçekleştirilmesi durumunda cezai sorumluluk doğmaktadır. Bildirim yükümlülüğünün getirilmesi sağlık mesleği mensubunu adeta kolluk gibi çalışmaya sevk ettiğinden sağlık hizmetinin gereği gibi vermesini zorlaştırmaktadır. Çalışmamızda 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 280'inci maddesinde düzenlenen sağlık mesleği mensubunun suç bildirmeme suçu unsurlarına ayrılarak Yargıtay kararları da dikkate alınmak suretiyle incelenmiştir. Doktrindeki tartışmalara değinilerek kanaatimiz ifade edilmiştir. Özellikle Türk hukukundaki düzenleme ile İtalyan, Alman ve Fransız ceza kanunlarındaki düzenleniş biçimleri mukayese edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Suçu bildirmeme suçları, sağlık mesleği mensubu, özgü suç, belirti, kamu görevlisi.

ABSTRACT

Since criminal proceedings cannot start before the crime is reported, first of all, a criminal complaint must be made to the competent authorities. The criminal complaint can be made directly by the person who has been harmed by the crime through a complaint or by a witness through a denunciation. In addition, the legis-

* Makale gönderim tarihi: 15.08.2023. Makale kabul tarihi: 23.10.2023. Alaaddin Egemenoglu, "Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirme Yükümlülüğü (TCK m. 280)", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2, 2024, s. 141-177
DOI: <https://doi.org/10.46547/imuhfd.2024.11.2.8>.

** Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı. İletişim: aegemenoglu@medipol.edu.tr, 0000-0002-9654-8796.

Çatışma Beyanı: Yazar/lar herhangi bir çatışma beyanı bildirmemiştir.

lator has imposed an obligation on some professional groups to report the crime as an obligation. In particular, physicians, who are obliged to keep secrets, are obliged to report when they encounter an indication of a crime in accordance with their profession.

Criminal liability arises in the event that the healthcare professional performs a negligent act of failing to notify the competent authorities or reporting late despite encountering an indication that a crime has been committed. The introduction of the obligation to report makes it difficult for the healthcare professional to provide healthcare services properly, as it encourages the healthcare professional to work almost like a law enforcement officer. In our study, the crime of failure to report the crime of the healthcare professional regulated in Article 280 of the Turkish Penal Code no. 5237 is examined by dividing it into its elements and taking into account the decisions of the Court of Cassation. Our opinion is expressed by referring to the discussions in the doctrine. In particular, the regulation in Turkish law is compared with the regulation in Italian, German and French penal codes.

Keywords: Crimes of not reporting a crime, health professional, specific crime, circumstantial evidence, public official.

Giriş

Suçların işlenip işlenmediğini araştırmak ve toplum düzenini bozan davranışları yaptırımla karşılamak suretiyle suç işleme düşüncesi içerisinde olan kişileri caydırmak devlete ait bir görevdir. Toplum içerisinde yaşayan kişiler, ihbar veya şikâyette bulunmak suretiyle devletin bu asli görevini yerine getirmesini isteme hakkına sahiptirler. Dolayısıyla devletin suç işleyen kişileri cezalandırabilmesi için öncelikle suç haberini alması gerekmektedir.

Cezalandırma yetkisi devletin tekelindedir. Kanun koyucu, bireylere işlenmiş veya işlenmekte olan suçu yetkili makamlara bildirimde bulunmayı bir hak (ihbar veya şikâyet) ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) kapsamında (TCK m. 278, 279 ve 280) bir yükümlülük olarak kabul etmektedir. Dolayısıyla bildirimde bulunulması halinde hak yerine getirilirken, bildirimde bulunulmaması durumunda kişi aslında bir suç işlemiş olmaktadır. Bu durum bireyleri suçların aydınlatılması için devlete yardımcı olmaya teşvik etmektedir. Böylece suçlar gizli kalmamakta, suç işleyen kişiler cezalandırılarak hukuka duyulan inanç artmaktadır. Sağlık mesleği mensupları bireylerin sağlıklı yaşayabilmeleri için önem arz eden sağlık hizmetinden yararlanmasını sağlayan meslek grubudur. Bunlar görevleri sırasında suç oluşturan belirti ile karşılaşması halinde yetkili makamlara bildirimde bulunma yükümlülüğü bulunmaktadır.

I. Genel Bilgiler

Suç haberinin alınması ile başlayan ceza muhakemesi evreleri¹ 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) kapsamında deliller ile ilerlemektedir². Yargılama neticesinde sanığın suçu işleyip işlemediğine ilişkin hâkimin bir kanaate varması halinde verilecek bir karar ile hüküm verilmekte, kanun yolları tüketildikten sonra hükmün kesinleşmesi ile muhakeme evreleri sona ermektedir³. Muhakeme evrelerini başlatma niteliğini taşıyan ve suçun yetkili makamlara bildirilmesi araçlarından birisi olan ihbara sıklıkla başvurulmaktadır.

İhbar, bir suç işlendiğinin şikâyet niteliğindeki bildirimler hariç olmak üzere yetkili makamlara bildirilmesidir⁴. Bildirim, suçtan zarar gören veya suçun süjesi olmamakla birlikte bir suçun işlendiğini gören kişiler ya da kamu makamları vasıtasıyla yapılmaktadır⁵. İhbarda bulunmak suretiyle yetkili makamlara suçun işlendiği haberinin verilmesi hakkın kullanılması bağlamında bir hukuka uygunluk sebebidir⁶. Madde gerekçesinde de suç siyaseti gereğince suçu bildirmenin bir anayasal hak olduğu kadar aynı zamanda da bir yükümlülük olduğu ifade edilmektedir⁷.

Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmeme suçu TCK'nın "Mille ve Devlete Karşı Suçlar" başlıklı Dördüncü Kısımının "Adliyeye Karşı Suçlar"ı düzenleyen İkinci Bölümünde, 280'inci maddesinde yer almaktadır. Bu bölümde bu suçla benzer olarak herkese ihbar yükümlülüğü getiren suçu bildirmeme⁸ (TCK m. 278) ve yalnızca kamu görevlileri bakımından ihbar

1 Ceza muhakemesinde suç haberinin alınması ihbar veya şikâyet yoluyla olmaktadır. Feridun Yenisey, Ayşe Nuhoglu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 11. Baskı, Ankara 2023, s. 619.

2 CMK m. 160/1 gereğince; "Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar."

3 Bahri Öztürk, Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Özge Sırma Gezer, Yasemin Saygılar Kırt, Esra Alan, Özdem Özaydın, Efser Erden Tütüncü, Mehmet Can Tok, *Ceza Muhakemesi Hukuku (Nazari ve Uygulamalı)*, Seçkin Yayıncılık, 17. Baskı, Ankara 2023, s. 42-43.

4 Yenisey, Nuhoglu, s. 620.

5 Mahmut Koca, İlhan Üzülmüş, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Adalet Yayınevi, 9. Baskı, Ankara 2023, s. 1185; Mahmut Koca, "Çocuk İstismarında İhbar Yükümlülüğü", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, 2012, s. 117.

6 Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Mehmet Emin Alşahin, Kerim Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Adalet Yayınevi, 17. Baskı, Ankara 2023, s. 543.

7 Gereğe göre: "Suçluların cezalandırılmasını devletten istemek, kişi açısından bir hak olduğu gibi; herhangi bir suç olgusunun gerçekleştiğini öğrenen kişinin durumu suçu takibe yetkili makamlara bildirmesi, aynı zamanda bir yükümlülüktür. Bu itibarla, herhangi bir suç olgusunun gerçekleştiğini öğrenmesine rağmen durumun suçu takibe yetkili makamlara bildirilmemesi, genel olarak haksız bir davranıştır. Ancak, izlenen suç siyaseti gereğince sadece belli suçların bildirilmemesi veya sadece belli kişilerin bildirim yükümlülüğünü yerine getirmemesi, suç olarak tanımlanmıştır."

8 Maddeye göre: "(1) İşlenmekte olan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, bir yıla ka-

yükümlülüğü getiren kamu görevlisinin suçu bildirmeme⁹ (TCK m. 279) suçları birlikte düzenlenmiştir. Bu suçlarda korunan hukuki değer adaletin sağlandığına dair topluma tesis edilen güvendir. Bu güvenin içeriğini muhakemenin gereği gibi yapıldığı ve infazın tam anlamıyla tatbik edildiği inancı oluşturmaktadır¹⁰.

Sağlık mesleği mensubunun görevi dolayısıyla karşılaştığı belirtileri yetkili makamlara bildirme yükümlülüğünü düzenleyen madde metni şu şekildedir (TCK m. 280);

“(1) Görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleği mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Sağlık mesleği mensubu deyiminden tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişiler anlaşılır.”

A. Mülga Ceza Kanunu (ETCK) ile TCK'nın Karşılaştırması

Mülga 765 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nun (ETCK) 530'uncu maddesi sadece şahıs aleyhine işlenen cürümler¹¹ bakımından suçu bildirme yükümlülüğü getirmektedir¹². TCK ise, bildirim yükümlülüğü bakımından bildirilecek suçların koruduğu hukuki değerlere göre bir ayırım yapmış ve ETCK'dan farklı olarak bazı suçları bu yükümlülüğün dışına atılması yoluna gitmemiştir¹³. Ayrıca

dar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) İşlenmiş olmakla birlikte, sebebiyet verdiği neticelerin sınırlandırılması halen mümkün bulunan bir suçu yetkili makamlara bildirmeyen kişi, yukarıdaki fıkra hükmüne göre cezalandırılır.”

- 9 Maddeye göre: “(1) Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”
- 10 Özlem Yenerer-Çakmut, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Doç. Dr. Mehmet Somer'e Armağan, Özel Sayı, 2006, s. 1051; Koca, Üzülmmez, s. 1123.
- 11 Maddeye göre: “Hekim, cerrah, ebe yahut sair sıhiye memurları şahıslar aleyhinde işlenmiş bir cürüm asarını gösteren ahvalde sanatlarının icabettiği yardımı ifa ettikten sonra keyfiyeti adli yeye veya zabıtaya bildirmezler yahut ihbar hususunda teahhur gösterirlerse bu ihbar kendisine yardım ettikleri kimseyi takibata maruz kılacak ahval müstesna olmak üzere otuz liraya kadar hafif cezayı nakdiye mahküm olurlar.” <https://www.lexpera.com.tr>, (Erişim Tarihi: 20.07.2024).
- 12 Nejat Öztürk, *Türk Ceza Kanunu Şerhi ve Tatbikatı*, Cilt 3, Filiz Kitabevi, 2. Baskı, İstanbul 1970, s. 720.
- 13 Çakmut, s. 1060; Hamide Zafer, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK m. 280)”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Prof. Dr. Füsün Sokullu Akıncı'ya Armağan, Cilt 71, Sayı 1, 2013, s. 1342; Koca, Üzülmmez, s. 1190; Ali Parlar, Muzaffer Hatipoğlu, *Türk Ceza Kanunu Yorumu*, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara 2010, s. 4323; Rahime Erbaş, *Türk Hukukunda ve Karşılaştırmalı Hukukta Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirme Yükümlülüğü*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015, s. 133; Burak Karahan, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK m. 280)”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt 25,

ETCK'dan farklı olarak suçun yaptırımı kabahat değil, hapis cezasıdır¹⁴. Bu kapsamda örneğin bildirme yükümlülüğü bulunan suç cinsel dokunulmazlığa karşı suçlardan cinsel istismar olabileceği gibi, işkence de olabilir. Ayrıca TCK'da bildirim yükümlülüğünün doğması için hekime başvuran kişinin fail veya mağdur olmasına bakılmaz. Hastanın üzerinde suç oluşturan bir belirti bulunması bildirim yükümlülüğünün doğması için yeterlidir. ETCK'da ise, yalnızca mağdura tıbbi müdahalede bulunan sağlık mesleği mensubuna ihbar yükümlülüğü getirmiştir. Dolayısıyla fail bakımından ihbar yükümlülüğünün bulunmadığı görülmektedir¹⁵. ETCK'da suç şikâyete ve önödeme tabi tutulurken TCK'da önödeme ve şikâyete tabi tutulmadan re'sen kavuşturulabilmektedir¹⁶.

B. Sağlık Mesleği Mensubunun Suçu Bildirme Yükümlülüğünün Lehinde ve Aleyhinde Görüşler

Kanun koyucu tarafından sağlık mesleği mensubuna suç bildirme yükümlülüğünün getirilmesi daha kanunlaşmadan Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde görüşülmesi aşamasında meslek mensuplarını muhbir haline getireceği, onlara duyulan güvenin ortadan kalkacağı ve kişilerin ihbar edilmek suretiyle adli soruşturmaya maruz kalacağı korkusu altında tedavi olmaktan kaçınabileceği için eleştirilmiştir¹⁷. Doktrinde de ilgili hükmün lehine ve aleyhine görüşler ortaya koyulmuştur.

Lehine görüş:

Bir görüş, suç işlediği düşünülen hastanın topluma arz ettiği tehlikeliliğine ve kamu güvenliğini zedelediğine dayanarak TCK m. 280'in düzenlenmesinde kamu yararının bulunduğunu ileri sürmektedir. Düzenlemenin lehinde görüşte bulunan müellif özellikle çocuğun cinsel istismarı vakalarından kaynaklanan mağduriyetlerin sağlık mesleği mensubuna getirilen bu yükümlülük aracılığıyla ortadan kaldırılacağını ifade etmektedir¹⁸.

Başka bir görüş ise, amacı insan hayatını kurtarmak olan sağlık mesleği mensubunun cinsel istismar suçu hariç olmak üzere suçları ihbar etmek mükellefiyetinin yüklenmemesi gerektiğini savunmaktadır. Müellif, ileride suç iş-

Sayı 2, Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı, Aralık 2019, s. 958; Özkan Gültekin, "Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi", *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt 11, Sayı 19, Temmuz 2016, s. 104.

14 Öztürk, s. 719; Gültekin, s. 104; Levent Emre Özgüç, "Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK m. 280)", *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 77, Sayı 2, 2019, s. 1002; Uğur Aşkın, "Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü ile Suçu Bildirmeme Suçu Arasındaki İlişki", *Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2, 2021, s. 1381.

15 Zafer, s. 1332.

16 Gültekin, s. 105.

17 <https://mevzuat.tbmm.gov.tr>, (TCK m. 280, Genel Kurul Tutanağı - Erişim Tarihi: 18.10.2024).

18 Gültekin, s. 112.

lenmesinde delil olarak kullanılabilir belirlenmesi istisna tutmuş bunların adli rapor niteliğinde istendiğinde sunulması gerektiğini ifade ederek kısmen de olsa düzenlemenin lehine görüşte bulunmuştur¹⁹.

Aleyhe görüşler:

Doktrinde ETCK'nın 530'uncu maddesi dikkate alarak değerlendiren bir görüş, suçu bildirim yükümlülüğü hekim ile hasta arasında kurulan karşılıklı güven ilişkisini zedeleyeceğinden suç belirtisini değerlendirme işinin hekime yüklenmemesi gerektiğini ileri sürmektedir. Hekim açısından böyle bir mecburiyet getirilmesi onu içgüdüsel olarak suç belirtisini değerlendirme çabası içerisine sokacağından ve hasta bakımından ise, ihbara maruz kalacağı korkusu ile ihtiyacı olan tıbbi yardımı alma isteğinin ortadan kalkmasına yol açacağından eleştirilmektedir²⁰.

Başka bir görüş, sağlık personelinin bir anlamda adli kolluk gibi görülmesinin ve suçüstü veya işlediği bilinen suçlarla sınırlı kalmayıp işlediği yönünde belirti olan suçları dahi bildirme yükümlülüğünün kapsamına alınmasının hatalı ve aşırı olduğunu belirtmektedir²¹.

Diğer bir görüşe göre, sağlık mesleği mensubunun bildirim yükümlülüğü hastanın tedavisi dolayısıyla sağlığı bakımından da sakıncalara sebep olmaktadır. Tam anlamıyla tedavi edilebilmesi için hastanın sır sayılacak hususları emniyetli bir şekilde hekime aktarması gerekmektedir. Aksi durum tedavinin olumsuz sonuçlanmasına sebep olmaktadır²².

Doktrinde ağırlıklı görüş, tanıklıktan çekinme hakkı (CMK m. 46) ile sağlık mesleği mensubunun kişisel verilerin hukuka aykırı olarak vermeme (TCK m. 136) ve sağlık mesleği mensubunun suçu bildirme yükümlülüğü dikkate alındığında yükümlülükler arasında bir çelişkinin ortaya çıktığını ifade etmektedir. Ayrıca suç işlendiği yönünde belirti taşıyan hastaların adli tatbikata uğrayacağı korkusuyla tedavi olmak üzere hastaneye başvurmakta çekineceğini ve bu yüzden sağlığa erişim hakkının ihlal edileceğini ileri sürmektedir²³.

19 Sevinç Arslan-Hızal, "Sağlık Mesleği Mensuplarına Yönelik Şiddetin Ceza Kanunundaki Yaptırımlar Bağlamında İrdelenmesi", *Ceza Hukuku Dergisi*, Cilt 7, Sayı 19, Ağustos 2012, s. 130.

20 Çakmut, s. 1060.

21 Yener Ünver, "TCK'da Sağlık Personelinin Ceza Hukuku Sorumluluğuna Yol Açabilecek Hükümler", *Uluslararası II. Sağlık Hukuku Sempozyumu*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011, s. 105, (Sağlık Personelinin Ceza Hukuku Sorumluluğuna Yol Açabilecek Hükümler).

22 Abdülbaki Giyik, "Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü ile Suçu Bildirmeme Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğünün Çatışması", *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 9, Sayı 2, 2014, s. 176.

23 İsmail Malkoç, Mahmut Güler, *Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler*, Cilt 4, Adil Yayınevi, Ankara 1999, s. 4903; Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Caner Yenidünya, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Adalet Yayınevi, 15. Baskı, Ankara 2015, s. 1232, (Özel Hükümler); Parlar, Hatipoğ-

Görüşümüz

Sağlık mesleği mensubunun hastanın tedavisi ile uğraşmak yerine hastanın üzerinde yer alan bulguların suç oluşturup oluşturmadığını değerlendirme mecburiyeti getirilmesi mesleğini gereği gibi yapamamasına yol açabilir. Ayrıca hastanın tedaviden çekinmesine de neden olabilir. Bunlar dikkate alındığında cinsel istismar ve terör suçları hariç olmak üzere aşağıda bahsedeceğim üzere Alman Ceza Kanunu'nda (ACK) düzenlendiği gibi işlenmiş olan suçların değil, yalnızca işlenmekte olan suçlar bakımından bildirim yükümlülüğü getirilmelidir.

II. Suçun Unsurları

A. Tipikliğin Objektif Unsurları (Maddi Unsurlar)

1. Fail

a. Sağlık Mesleği Mensubu

Sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi suçu, yalnızca sağlık mesleği mensubu tarafından işlenebileceğinden²⁴ özgü suçtur²⁵. TCK'nın 280'inci maddesinin 2'nci fıkrası gereğince; “sağlık mesleği mensubu deyiminden tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişiler anlaşılır.” Maddede sayılan sağlık meslekleri örnek teşkil etmesi için verilmiştir. “Sağlık hizmeti veren diğer kişiler” ibaresi kullanıldığından maddede sınırlı bir şekilde sayılan sağlık mesleği mensupları ile yetinilmemelidir²⁶. TCK m. 280'de kanun koyucu sağlık hizmeti veren bazı meslek gruplarını saymıştır. Cümlelerin devamında ise, tek tek saymayı bırakmış ve kapsamını genişleterek sağlık hizmeti veren diğer kişiler ibaresini kullanmıştır. Bu ibare sağlık hizmeti alanında görev alanları göstermektedir²⁷. Ancak yine de belirsizliğin ortadan kalkması adına kanun koyucu tarafından TCK'da olmasa da diğer kanunlarda (3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanunu gibi) sağlık hizmeti veren diğer kişilerin kimler olduğu gösterilmelidir.

lu, s. 4325; Hakan Hakeri, *Tıp Ceza Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara 2024, s. 419, (Tıp Ceza Hukuku); Karahan, s. 976.

24 Failin belirli meslek veya niteliğe sahip olması aranan suçlar özgü suçlardır; Koca, Üzülmöz, s. 1187.

25 Çakmut, s. 1052; Zafer, s. 1335; Koca, Üzülmöz, s. 1187; Gökcan, Artuç, s. 9170; Yener Ünver, *TCK'nda Düzenlenen Adliye Karşı Suçlar*, Seçkin Yayıncılık, 7. Baskı, Ankara 2023, s. 459, (Adliye Karşı Suçlar); Hakeri, *Tıp Ceza Hukuku*, s. 423; Aslı Ekin Yılmaz, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu”, *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, 2020, s. 249; Özgüç, s. 1006.

26 Zafer, s. 1335; Selahattin Kolcu, *TCK'nda Suçu Bildirmeme Suçu*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2014, s. 190; Gültekin, s. 105.

27 Sağlık hizmeti veren diğer kişiler ibaresi suçun faili olabilecek kişilerin kapsamını genişlettiğinden belirlilik ilkesine aykırılık teşkil ettiği ileri sürülmektedir. Arslan-Hızal, s. 263; Karahan, s. 959.

Sağlık hizmeti, 224 sayılı Sağlık Hizmetlerinin Sosyalleştirilmesi Hakkında Kanun'un 2'nci maddesinde tanımlanmıştır²⁸. Buna göre, sağlık hizmetini belirleyen ölçüt tıbbi faaliyette bulunulmasıdır. Tıbbi faaliyetin kapsamına girmeyen hastanenin idaresine ilişkin görev icra eden sağlık çalışanlarının faaliyeti sağlık hizmeti olarak değerlendirilmemektedir²⁹. Zira bu kişilerin gerçek mesleği sağlık hizmeti sunulması ile ilgili değildir. Ancak geçimini bu alandaki faaliyetten sağlamaktadırlar. Bu durumda örneğin hekim, hemşire, laborant, fizyoterapist sağlık mesleği mensubu iken, sağlık hizmetinde çalışan hekim asistanı, ambulans şoförü, güvenlik görevlisi ve tıbbi sekreter TCK m. 280 uyarınca sağlık mesleği mensubu değildir. Bu kişilerin suça ilişkin bir belirti ile karşılaşması halinde bildirim yükümlülüklerinin kaynağı herkes bakımından bildirim yükümlülüğü getiren TCK m. 278 olacaktır³⁰. Dolayısıyla sağlık hizmeti veren diğer kişilerden anlaşılması gereken failin sağlık konusunda hizmet vermeye yetkin bir uzmanlığının bulunmasıdır. Nitekim Yargıtay bir kararında tıbbi sekreterin³¹ başka bir kararında acil servis görevlisinin³² TCK m. 280 anlamında bildirim yükümlülüğünün bulunmadığını kabul etmiştir. İnsan sağlığı ile ilgisi olmayan veterinerler bu maddenin kapsamında değildir³³. Klinik psikolog, röntgen uzmanı, biyolog ve sünnetçi de madde kapsamına girenlere örnek olarak verilebilir³⁴. Zira bunlar koruyucu ve/veya tedavi edici ya da reha-

28 Maddeye göre: “Sağlık hizmetleri: İnsan sağlığına zarar veren çeşitli faktörlerin yok edilmesi ve toplumun bu faktörlerin tesirinden korunması, hastaların tedavi edilmesi, bedeni ve ruhi kabiliyet ve melekeleri azalmış olanların işe alıştırılması (Rehabilitasyon) için yapılan tıbbi faaliyetler sağlık hizmetidir.”

29 Ekin Yılmaz, s. 250.

30 Erbaş, s. 148; Ekin Yılmaz, s. 250.

31 “Aynı poliklinikte tıbbi sekreter olarak çalışan ve sadece hasta kaydı yapan sanık A.. H..’nin kamu görevlisi ve TCK’nın 280/2. maddesinde tarif edilen sağlık mesleği mensubu olmaması karşısında, atılı suçun yasal unsurlarının ne şekilde oluştuğu açıklanmadan mahkumiyetine karar verilmesi, müdafinin temyiz nedenleri yerinde görüldüğünden, hükmün bozulmasına” Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 2014/8297 esas numaralı, 2015/1500 karar numaralı ve 19.01.2015 tarihli kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 20.07.2024).

32 “Acil servis görevlisi olan ve trafik kazasında yaralanarak gelen ... ile ilgili kaydı, hasta tetkik defterine adli vakia olarak oluşturup hastayı da tedavisi için cerrahi yoğun bakım servisine gönderen sanıkların, yoğun bakım ünitesinde yatmakta iken ölen ...’nin ölümünü adli mercilere bildirme görevleri bulunmadığından tebliğnamedeki düşünceye itibar olunmamıştır” Yargıtay 16. Ceza Dairesi, 2015/2673 esas numaralı, 2015/3025 karar numaralı, 06.10.2015 tarihli kararı, <https://www.lexpera.com.tr>, (Erişim Tarihi: 20.07.2024).

33 Çakmut, s. 1052; Gültekin, s. 105-106; Aksi görüş, suçla korunan hukuki değer adliye olduğundan ve gerek hayvan sağlığı gerekse çevreyle ilişki yönünden insan sağlığını da ilgilendirdiğinden veteriner hekimlerin TCK m. 280 kapsamında suçu bildirim yükümlülüğünün bulunduğu ileri sürmektedirler. Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, s. 459; Erbaş, s. 149; Giyik, s. 193.

34 Ayşe Nuhoglu, “Sağlık Mesleği Mensubunun Suçu Bildirme Yükümlülüğü (TCK m. 280)”, *Sağlık Hukukunda Dünyadaki Son Gelişmeler*, 2009, s. 19; Gültekin, s. 105.

bilite edici sağlık hizmeti yürütmektedirler³⁵.

b. Failin Aynı Zamanda Kamu Görevlisi Olması

Failinin statüsü suçun niteliğine de etki etmektedir. Gerçekten sağlık mesleği mensubunun (TCK m. 280) aynı zamanda kamu görevlisi (TCK m. 279) olması durumunda suç tipinin belirlenmesi bakımından doktrinde farklı görüşler ortaya çıkmaktadır.

Genel norm – özel norm

Meseleye genel norm-özel norm üzerinden yaklaşan bir görüşe göre, TCK m. 279 ile m. 280 arasında özel-genel norm ilişkisi bulunmaktadır. Özel normun TCK m. 280 olduğunu ileri sürmektedir. Müellif, kamu görevlilerinden ayrı sağlık mesleği mensubuna suç bildirme yükümlülüğünün verilmesindeki amacın bu meslek mensuplarına özgü bir düzenleme yapmak olduğunu, bu yüzden kamu görevlisi ayrımı yapılarak onu sağlık mesleği mensubuna nazaran öncelik maddelerin düzenleniş amacına, lafzına ve sistematığına aykırı olduğunu savunmaktadır³⁶.

Farklı neviden fikri içtima

Başka bir görüş farklı neviden fikri içtima üzerinden meseleye yaklaşmaktadır. Buna göre, TCK m. 279 ve m. 280 arasında genellik-özellik ilişkisinin bulunmadığını, her iki suçta özel olma niteliğini failin sıfatının verdiğini bu yüzden aynı zamanda sağlık mesleği mensubu olan bir kamu görevlisi suç işlendiğine ilişkin bir belirti ile karşılaşırsa hem TCK m. 279 ve hem de TCK m. 280'den sorumlu olması gerektiğini ileri sürmektedir. Bu durumda fail hakkında farklı neviden fikri içtima hükmünün uygulanması gerektiğini ifade etmektedir³⁷.

Asli norm – Tali norm

Diğer bir görüş, meselenin suçun özel görünüş şekillerinden içtima bahsinde asli norm-tali norm ilişkisi bağlamında görünüşte içtima kuralları ile çözülmesi gerektiğini ve bu durumda TCK m. 279'un asli norm olduğundan öncelikli uygulanması gerektiğini ileri sürmektedir. Dolayısıyla müelliflere göre, TCK m. 279, TCK m. 280'e göre asli norm olduğundan öncelikli uygulanmalıdır³⁸.

35 Gültekin, s. 105.

36 Ünver, *Sağlık Personelinin Ceza Hukuku Sorumluluğuna Yol Açabilecek Hükmeler*, s. 105.

37 Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem, Murat Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 21. Baskı, Ankara 2023, s. 1296.

38 Erbaş, s. 184; Karahan, s. 973-974.

Yargıtay'ın görüşü

Yargıtay kararlarında sağlık mesleği mensubunun aynı zamanda kamu görevlisi olması halinde bu sıfatına öncelik verildiğini ve failin TCK m. 279'dan cezalandırılması gerektiği ifade edilmektedir³⁹.

Baskın görüş

Doktrinde madde gerekçesinde de ifade edilen⁴⁰ baskın görüşe göre, TCK m. 280 anlamında sağlık mesleği mensubunun özel statüde olduğunu, devlet hastanelerinde görevli olan sağlık mesleği mensuplarının kamu görevlisi statüsünde olduğunu ve bu kişilerin suçu bildirmemesi halinde ise, kamu görevlisinin suçu bildirmeme suçundan sorumlu tutulmaları gerektiğini ileri sürmektedir⁴¹.

Kanaatimce sağlık mesleği mensubu aynı zamanda kamu görevlisi statüsünde ise, sağlık mesleği statüsüne nazaran kamu görevlisi statüsü öncelikli geleceğinden TCK m. 279'dan sorumluluk söz konusu olmalıdır.

2. Mağdur

Mağdur, suçu bildirmeme veya geç bildirme eylemi ile bozulan kamu düzeni olacağı için toplumu oluşturan herkestir⁴². Mağdur bakımından bu suç bir özellik arz etmemektedir.

39 "Sağlık ocağında hekim olan sanığın kamu görevi kapsamındaki tedavi görevi nedeniyle öğrendiği suçu bildirme yükümlülüğünün TCK'nın 279. maddesi kapsamında bulunduğu gözetilmeden, anılan Yasanın 280. maddesi ile hüküm kurulması... yerel mahkeme sağlık ocağında görevli doktor olan sanığı sağlık mesleği mensubunun suçu bildirmemesi nedeniyle cezalandırılmış, Dairemiz ise sanığın eyleminin sağlık mesleği mensubunun suçu bildirmemesi yerine kamu görevlisinin suçu bildirmemesi olduğu görüşüyle hükmün bozulmasına karar vermiştir. Gerçekten sağlık mesleği mensubunun suçu bildirmemesi ancak serbest olarak mesleğini icra eden veya özel kurumlarda çalışan sağlık mesleği mensupları tarafından işlenebilen bir suç olup, somut olayımızda sanık bir kamu kurumunda görevli doktordur. O nedenle sanığın eylemi ancak koşulları oluştuğu takdirde kamu görevlisinin suçu bildirmemesi suçunu oluşturabilir." Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 2012/13441 esas numaralı, 2012/30482 karar numaralı ve 17.12.2012 tarihli kararı <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 20.07.2024); "Suç tarihinde bıçakla yaralanıp Esenler Özel Y. Polikliniğine müracaat eden iki kişiyi tedavi eden ve acil serviste nöbetçi doktor sıfatıyla görev yapan sanık T.. G..'nın, görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmemekten ibaret eyleminin, TCK'nın 280/1. maddesinde düzenlenen sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi suçunu oluşturduğu gözetilmeden, suçun vasfında hataya düşülerek, aynı Kanununun 279/1. maddesinin uygulanması" Yargıtay 4. Ceza Dairesi, 2014/8297 esas numaralı, 2015/1500 karar numaralı ve 19.01.2015 tarihli kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 20.07.2024).

40 Gerekçeye göre: "Devlet eliyle işletilen sağlık kuruluşlarında görev yapan sağlık mesleği mensupları, kamu görevlisi sıfatını taşımaktadırlar. Bu kişilerin suçu bildirme yükümlülüğüne aykırı davranmaları hâlinde, yukarıdaki madde hükmü uygulanacaktır."

41 Parlar, Hatipoğlu, s. 4323; Çakmut, s. 1053; Zafer, s. 1336; Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Özel Hükümler*, s. 1232; Koca, Üzülmez, s. 1187; Gökcan, Artuç, s. 9172; Hakeri, *Tıp Ceza Hukuku*, s. 420; Gültekin, s. 107; Aşkın, s. 1378.

42 Erbaş, s. 154; Koca, Üzülmez, s. 1187; Ekin Yılmaz, s. 251.

3. Suçun Konusu

Doktrinde suçun maddi konusu, bildirme yükümlülüğü kapsamında olan ve suç oluşturan fiil veya buna ilişkin belirtilerdir⁴³. Suçun bildirilmemesi ile suçun ortaya çıkarılıp aydınlanmasının önüne geçilmekte ve geç bildirimde bulunulması durumunda ise, gerçeğin ortaya çıkarılması geciktirilmektedir⁴⁴.

Konunun etkileniş derecesine göre suçlar; tehlike ve zarar suçları olmak üzere iki şekilde tetkik edilmektedir⁴⁵. Sağlık mesleği mensubunun belirti ile karşılaşmasına rağmen yetkili makamlara suçu bildirmemesi kanun koyucu tarafından yasaklanan eylemdir ve bildirmeme dolayısıyla doğacak zarar ihtimali cezalandırıldığından soyut tehlike suçudur⁴⁶.

4. Fiil

a. Suçun Gerçekleşmesi İçin Gereken İhmali Hareket

Sağlık mesleği mensubunun görevini icra ettiği sırada, göreviyle bağlantılı olarak suçun işlendiği izlenimini veren bir belirti ile karşılaşmasına rağmen bunu yetkili makamlara bildirmeme veya geç bildirmeye yönelik ihmali hareketleri bu suçu oluşturmaktadır⁴⁷. Suçu bildirme yükümlülüğü, görevini yaptığı sırada bir suçun işlendiği izlenimini veren halin belirti delili vasıtasıyla öğrenilmesinden itibaren başlar⁴⁸. Bu suçta ihmal, bildirimi yapmama veya yapmakta gecikme gösterme şeklinde seçimlik hareketlerden kaynaklanmaktadır⁴⁹. Burada bildirim yükümlülüğünü yerine getiren hareket suçun işlendiğinin yetkili makamlara haber verilmiş olmasıdır. Bildirilecek suçun yetkili makamlar tarafından öğrenilmesi halinde hekim bildirimde bulunmamış olsa bile eylem suç teşkil etmeyecektir.

Geç bildirme de hiç bildirmeme gibi ihmali hareketin içeriğini oluşturmaktadır. Zira bazı hallerde geç bildirme, yetkili makamlara bildirmeyi anlamsız kılmaktadır⁵⁰. Örneğin, esrar belli bir süre içerisinde vücuttan atıldığı için⁵¹ buna ilişkin belirti tespit eden hekimin zamanında test yapılabilmesi adına

43 Tezcan, Erdem, Önok, s. 1291; Erbaş, s. 127; Özgüç, s. 1005.

44 Koca, Üzülmmez, s. 1187.

45 Artuk, Gökçen, Alşahin, Çakır, s. 389.

46 Tezcan, Erdem, Önok, s. 1289; Gökcan, Artuç, s. 9169; Ekin Yılmaz, s. 248.

47 Koca, Üzülmmez, s. 1188; Parlar, Hatipoğlu, s. 4324; Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, s. 469.

48 Koca, Üzülmmez, s. 1188.

49 İlhan Üzülmmez, "Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK m. 280)", *V. Türk-Alman Tıp Hukuku Sempozyumu-Tıp Ceza Hukukunun Güncel Sorunları*, 2008, s. 836; Erbaş, s. 143; Koca, Üzülmmez, s. 1193; Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, s. 469; Arslan-Hızal, s. 135; Karahan, s. 952.

50 Koca, Üzülmmez, s. 1192.

51 <https://tahlil.com/blog/esrar-idrarda-kac-gune-kadar-cikar-6007>

(Erişim Tarihi: 15.07.2024).

yetkili makamlara vaktinde bildirimde bulunması gerekir. Aksi halde uyuşturucunun izleri vücuttan atılacağı için buradaki ihmal geç bildirmeden kaynaklanacaktır. Bildirme anı, sağlık mesleği mensubunun hastaya gerekli tedaviyi yaptıktan sonra ilk bildirme imkanına sahip olduğu andır⁵². Bu durum için bir ölçüt koyulamayacağından somut olayın özellikleri dikkate alınarak bildirim zamanı yorumlanmalıdır⁵³. Somut olayın özelliklerinin değerlendirilmesi neticesinde bildirimde makul sürenin aşıldığı tespit edilirse bildirim gecikmiştir⁵⁴. Geç bildirme ile hiç bildirmeme arasında cezanın verilmesi bakımından bir farklılık bulunmaktadır. Zira geç bildirme hiç bildirmeme gibi değildir. En azından diğerine göre geç de olsa bir bildirimde bulunulmuştur. Bu yüzden hiç bildirmeme durumunda ceza üst sınıra yaklaşılarak verilmelidir⁵⁵.

Madde metni incelendiğinde icrai harekette bulunma yükümlülüğünü oluşturan şartların ortaya çıkmasına rağmen emredilen hareketin yapılmayarak ihmali hareketin yapılması suçun gerçekleşmesi için aranmaktadır. Suç, ihmali harekette bulunulması ile tamamlandığından gerçek ihmali suçtur⁵⁶. Bu suçlarda emredici norm kanunda tanımlanır⁵⁷. Kendisinden uyması beklenen emredici norma uymamak suretiyle yapılması beklenen icrai hareketi kasten gerçekleştirilmeyen kişi TCK m. 280'den sorumlu olmaktadır⁵⁸. Seçimlik hareketlerden birisinin yapılması ile suç tamamlandığından sırf hareket suçudur⁵⁹.

b. Bildirme Yükümlülüğünün Doğması İçin Gereken Belirti

Belirli bir olayın veya durumun anlaşılmasına yardımcı olan belirti⁶⁰, ceza muhakemesinde beyan ve belge gibi bir delil türüdür⁶¹. Sözlükte belirti; "*bir olayın veya durumun anlaşılmasına yardım eden şey, alamet, nişan, nişane*" şeklinde ifade edilmektedir⁶². Ceza muhakemesinde belirti bir olayın dolaylı ispatına yardımcı olan vakıalar ve izler anlamına gelmektedir⁶³. Belirti, niteliği

52 Üzülmmez, s. 829; Karahan, s. 956.

53 Çakmut, s. 1056; Hakeri, *Tıp Ceza Hukuku*, s. 421.

54 Koca, Üzülmmez, s. 1192.

55 Karahan, s. 952.

56 Üzülmmez, s. 827; Zafer, s. 1343; Tezcan, Erdem, Önok, s. 1289; Koca, Üzülmmez, s. 1188; Gökcan, Artuç, s. 9170; Karahan, s. 952.

57 Hakan Hakeri, *Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003, s. 99, (İhmali Suç); Artuk, Gökcan, Alşahin, Çakır, s. 337-338.

58 Koca, Üzülmmez, s. 1193.

59 Üzülmmez, s. 834; Tezcan, Erdem, Önok, s. 1289; Koca, Üzülmmez, s. 1193; Gökcan, Artuç, s. 9170; Erbaş, s. 123; Karahan, s. 952; Aşkın, s. 1379.

60 Karahan, s. 954.

61 Çakmut, s. 1054.

62 <https://sozluk.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 15.07.2024).

63 Yenisey, Nuhoğlu, s. 576.

gereğince maddi olaylardan meydana gelmektedir⁶⁴. Sağlık mesleği mensubunun beş duyu organı vasıtasıyla karşılaştığı suç oluşturan belirtiler bildirme yükümlülüğü kapsamındadır⁶⁵. Özetle, sağlık mesleği mensubu görevini icra ederken suç işlendiğine dair maddi bir emareye rastlaması halinde suçu bildirim yükümlülüğü doğmaktadır⁶⁶. Örneğin bir hemşire çocuğa iğne yaptığı sırada hastanın vücudunda suç işlendiğini gösteren sigara izi ve morluklar görmesi (belirti) halinde suçu bildirme yükümlülüğü ortaya çıkar. Sağlık mesleği mensubu karşılaştığı belirtinin suç oluşturup oluşturmadığını genel hayat ve mesleki tecrübelerine dayanarak değerlendirecektir⁶⁷. Burada beklenen bir hukukçu olarak değil, sağlık mesleği mensubu olarak eser/iz/emareyi dikkate almasıdır⁶⁸.

Madde metninde açıkça “*belirti*” ibaresi tercih edildiği için kanunilik ilkesi gereğince sağlık mesleği mensubunun görevini yerine getirdiği sırada belge veya beyan ile karşılaşılması halinde bildirim yükümlülüğü söz konusu olmaz. Dolayısıyla sağlık mesleği mensubunun belge veya beyan ile bir hastanın suçun mağduru olduğunu öğrenmesi halinde suçu bildirim yükümlülüğü bulunmamaktadır⁶⁹. Doğrudan suçun işlendiğine dair maddi iz, eser veya emare ile karşılaşıncaya bildirim yükümlülüğü doğmaktadır. Örneğin hekime tedaviye gelen bir hasta cinsel tacize uğradığını beyan ederse bir suçun işlendiği belirtiyeye değil de beyana bağlı ortaya çıktığından TCK m. 280 anlamında bildirim yükümlülüğü söz konusu olmamaktadır. Kanaatimce beyan ve belgenin de bu suçun oluşturacağı kabul edilmesi suçun kapsamını genişleteceğinden suçların ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırı olacaktır.

Türkiye Psikiyatri Derneği Meslek Etiği Kuralları'nın 7'nci maddesine istinaden “*Ruh hekimi, hastasından edindiği bilgileri hastasına zarar verecek şekilde kullanmaz; bu bilgileri hastasının rızasını almadan başkasıyla paylaşmaz.*” ve Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi'nin 4'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında “*tabip ve diş tabibi, meslek ve sanatının icrası vesilesiyle muttali olduğu sırları, kanuni mecburiyet olmadıkça, ifşa edemez*” düzenlemeleri karşısında psikiyatrinin sır saklama yükümlülüğü altında olduğunu ve kanuni mecburiyet

64 Çakmut, s. 1054.

65 Karahan, s. 955.

66 Koca, Üzülmmez, s. 1191.

67 Karahan, s. 955.

68 Hamit Hancı, “Hekimin İhbar Yükümlülüğü”, *Prof. Dr. İrfan Baştuğ Armağanı*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2001, s. 108; Karahan, s. 955.

69 Koca, Üzülmmez, s. 1190; Tezcan, Erdem, Önok, s. 1292; Zafer, s. 1339; Üzülmmez, s. 832, Öğretide aksi görüş: suçun oluşumu bakımından maddede geçen “belirti” ibaresi belirtinin dahi yeterli olduğunu gösterdiğinden belge ve beyan delillerini de bildirme yükümlülüğünün doğması bakımından yeterli görmektedir. Giyik, s. 200; Karahan, s. 955; Ekin Yılmaz, s. 256.

olmadıkça bilgileri ifşa edemeyeceği kabul edilmiştir. TCK'nın 280'inci maddesi dikkate alındığında görevin ifası sırasında hasta tarafından bir suç işlediği beyan edilmişse (işlenmiş olan suç) delilin niteliği belirti olmadığından sağlık mesleği mensubunun (ister hekim ister psikiyatr olsun) bildirme yükümlülüğünün kapsamında olmayacaktır. Örneğin işlenmiş olan bir suçu hastasının beyanı üzerine öğrenen psikiyatrin bildirimde bulunması bir hak olduğundan bildirimde bulunmaması halinde TCK m. 280'de düzenlenen suç oluşmaz. Ancak halihazırda işlenmekte olan bir suçun örneğin kendi çocuğunu kaybetmenin üzüntüsüyle başka birinin çocuğunu kaçırdığını ve evinin bodrumunda sakladığını psikiyatra beyan etmesi halinde psikiyatrin bildirim yükümlülüğü TCK m. 278'den kaynaklanacaktır. Burada deontoloji nizamnamesine uygun olarak kanuni bir mecburiyet bulunmaktadır. Suçun işlenmiş olup olmadığı delilin beyan mı belirti mi olduğu farklı ihtimalleri de beraberinde getirmektedir. Zira işlenmiş olan bir suça ilişkin belirti elde eden psikiyatrin bildirme yükümlülüğü sır saklama yükümlülüğüne ağır basacağından ve kanuni bir mecburiyet bulunduğundan yetkili makamlara bildirmekle yükümlüdür⁷⁰. Örneğin psikiyatr hastasındaki ruhsal bozukluğun kaynağının cinsel istismara maruz kalması⁷¹ olduğunu tespit ederse bu durumda delilin niteliği belirti olacağından bildirme yükümlülüğüne uymaması durumunda TCK m. 280'den sorumlu olacaktır⁷².

c. Bildirme Yükümlülüğünün Başlangıç Anı

Sağlık mesleği mensubunun tıbbi müdahalede bulunma (muayene, teşhis, tedavi veya sağlıkla ilgili diğer görevler) ile suç bildirme yükümlülüklerinden öncelikli olan mesleğinden kaynaklı görevinin yerine getirilmesi kapsamında müdahalede bulunma yükümlülüğüdür. Gerekli müdahalede bulunduktan sonra uygun olan ilk anda bildirim yükümlülüğünü yerine getirmelidir⁷³. 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı San'atlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun görevleri belirlenmiştir. Örneğin, tıbbi müdahalede bulunma görevi olan hekimin (1219 sayılı kanun m. 1) ameliyat sırasında hastanın vücudunda daha önceki ameliyatlardan kalma bir neşter bulması durumunda öncelikli olarak ameliyatı tamamlayacak daha sonra suçu bildirme yükümlülüğü kapsamında yetkili mercilere bildirimde bulunacaktır.

70 Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, s. 334; Koca, s. 125; Koca, Üzülmmez, s. 1191; Karahan, s. 961.

71 8 yaşında öz babası tarafından cinsel istismara maruz kalan çocuğun davranışlarında bir bozukluk olduğu görülünce çocuk psikiyatrine sevk edilmiştir. Psikiyatrin ruhsal durum değerlendirmesi sonucunda daha önce gizli olan cinsel istismar vakasını açığa çıkarılmıştır. Figen Paşlı, "Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Deneyiminin Mikro ve Mezzo Sistemler Açısından İncelenmesi", *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt 30, Sayı 2, Mayıs 2019, s. 470.

72 Koca, s. 125.

73 Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Caner Yenidünya, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, Adalet Yayınları, 2. Baskı, Ankara 2014, s. 7905, (Ceza Kanunu Şerhi); Koca, Üzülmmez, s. 1189; Gültekin, s. 109; Aşkın, s. 1383.

Bildirimde bulunma yükümlülüğü suç oluşturan haksızlıklar bakımından söz konusudur. Haksızlık suç oluşturmuyorsa buna yönelik bir bildirim yükümlülüğü bulunmamaktadır⁷⁴. Örneğin eşler bakımından sadakat yükümlülüğüne aykırılık teşkil eden zina eylemi suç oluşturmeyen bir haksızlıktır. Ancak TCK'da suç olarak düzenlenmemiştir. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu m. 161 anlamında özel bir boşanma sebebidir⁷⁵. Dolayısıyla evli olan birinin eşi dışında biriyle cinsel ilişki yaşaması ve bunun sağlık mesleği mensubu tarafından tespit edilmesi halinde TCK m. 280 anlamında bildirim yükümlülüğü söz konusu olmaz.

Suçun bildirim yükümlülüğünün başlaması için bildirilecek suçun doğrudan doğruya icra hareketlerine başlanmış olmalı, yani suç en azından teşebbüs aşamasına ulaşmış olmalıdır⁷⁶. Yargıtay da icrası tamamlanmamış bir suçun bildirme yükümlülüğü kapsamında olamayacağından sağlık mesleği mensubunun suçu bildirmeme suçunun oluşmadığını ve beraat kararı verilmesi gerektiğini ifade ederek ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur⁷⁷.

Sağlık mesleği mensubunun birden fazla olması ve hepsinin belirtiyile karşı karşıya kalması halinde suçu bildirme yükümlülüğünün kimde olduğu üzerinde doktrinde farklı görüşler ortaya çıkmıştır.

Doktrinde bir görüş, birden fazla sağlık mesleği mensubundan birisinin bildirim yükümlülüğünü yerine getirmesi diğerlerinin yükümlülüklerini ortadan kaldıracığını ileri sürmektedir⁷⁸.

Başka bir görüş ise, işlemde sorumlu olan hekimin öncelikli bildirim yükümlülüğünün olduğunu yardımcı sağlık mesleği mensubunun bildirim yükümlülüğünün olmayacağını ifade etmektedir⁷⁹.

74 Erbaş, s. 128; Karahan, s. 954.

75 Maddeye göre: "Eşlerden biri zina ederse, diğer eş boşanma davası açabilir."

76 Üzülmüş, s. 830; Erbaş, s. 123; Aşkın, s. 1382; Aksi görüş için bkz. Karahan, s. 958; Hazırlık hareketlerine ilişkin bir belirti ile karşılaşan sağlık mesleği mensubunun bildirim yükümlülüğü bulunmamaktadır.

77 "Sanık ...'in soy bağının değiştirilmesi suçundan kasıt yokluğu sebebiyle beraatine karar verildiği, kararın katılanlar vekili tarafından istinaf edilmesi üzerine İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 18. Ceza Dairesinin 11.09.2020 tarihli ve 2020/4312 Esas, 2020/3528 sayılı Kararı ile istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilerek kesinleştiği göz önüne alındığında, suçu bildirmeme suçunun oluşabilmesi ortada icrası tamamlanmış bir suçun olması gerektiği, bu haliyle atılı sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmeme suçunun yasal unsurlarının oluşmadığından bahisle beraat kararı verilmesi gerektiği gözetilmeden, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararına yapılan itirazın kabulü yerine, yazılı şekilde reddine karar verilmesi" Yargıtay 8. Ceza Dairesi, 2021/15182 esas numaralı, 2022/4887 karar numaralı, 23.03.2022 tarihli kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 14.10.2024).

78 Çakmut, s. 1052-1053.

79 Müellifler somut olayın özelliğini kriter alarak yalnızca yardımcı sağlık mesleği mensubunun vakıf olabileceği bir suçun belirtisi ile karşılaşmasına rağmen yetkili makamlara bildirmemesi halinde cezai sorumluluğu TCK m. 280 bakımından kabul etmektedir. Gökcan, Artuç, s. 9179.

Benim de katıldığım görüş, birden fazla sağlık mesleği mensubunun belirti ile karşılaşması halinde her birinin bildirim yükümlülüğü birbirinden bağımsız olduğunu ifade etmektedir. Dolayısıyla TCK m. 280 sağlık mesleği mensuplarına yönelik emredici bir düzenleme niteliğinde olduğundan yalnızca bu yükümlülüğü yerine getiren cezai sorumluluktan kurtulabilir⁸⁰.

d. Görevini Yaptığı Sırada Belirti ile Karşılaşma

Suç bildirim yükümlülüğü, sağlık mesleği mensubunun görevini icra ettiği sırada bulunan belirti niteliğindeki delillerden işlenmiş olduğu değerlendirilen suçlar açısından mümkündür. Suçun görevin icrası ile bağlantılı olarak öğrenilmesi her somut olayda aranmaktadır⁸¹. Bu yüzden görevin icrası kapsamında olmayan bir suç öğrenilmiş ve fakat yetkili makamlara bildirilmemişse sağlık mesleği mensubunun sorumluluğu suç bildirmeme suçu kapsamında olacaktır⁸². Örneğin mesai saati biten bir hekimin sokakta hırsızlık yapıldığını görmesi. Ancak farklı bir örnekte mesai saati dışında olsa bile yerde bıçaklanmış birini görmesi halinde bildirim yükümlülüğü TCK m. 280'den kaynaklanacaktır. Nitekim Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'nün 3'üncü maddesi ile hekime mücbir sebep bulunmadıkça kendi uzmanlık alanına girmese de acil vakalara müdahale etme yükümlülüğü yüklenmektedir⁸³. Hekim mesai içerisinde olmasa bile dışarda ilk yardım kapsamında yapmış olduğu acil müdahaleler esnasında suçun işlendiğine dair bir belirti ile karşılaşması halinde bildirim yükümlülüğü TCK m. 280'den kaynaklanmaktadır⁸⁴.

2219 Sayılı Hususi Hastaneler Kanunu'nun 32'nci maddesinde, ani bir arıza veya kaza sonucunda acil tedaviye ihtiyaç duyan kişinin özel hastanelere başvurması veya nakledilmesi halinde özel hastanelere tedavi yapma mecburiyeti getirilmiştir. Bu mecburiyet ile sağlık mesleği mensubuna müdahalede bulunurken suç işlendiği emaresini teşkil edecek bir vakıya rastlaması durumunda suç bildirim yükümlülüğü de yüklenmektedir⁸⁵.

Suçun meydana gelmesi için sağlık mesleği mensubunun bir suçun işlenildiğine ilişkin belirti ile görevinin icrası sırasında karşılaşmış olması gerekmektedir. Görevini icra ettiği sırada belirti teşkil edecek bir emare/iz/eser niteliğinde

80 Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, s. 346; Karahan, s. 961-962; Hakeri, *Tıp Ceza Hukuku*, s. 435.

81 Çakmut, s. 1053; Koca, Üzülmöz, s. 1190.

82 Koca, Üzülmöz, s. 1189; Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, s. 470; Hakeri, *Tıp Ceza Hukuku*, s. 431.

83 Maddeye göre: "Tabip, vazifesi ve ihtisası ne olursa olsun, gerekli bakımın sağlanamadığı acil vakalarda, mücbir sebep olmadıkça ilk yardımda bulunur. Dış tabibi de, kendi sahasında aynı mükellefiyete tabidir."

84 Koca, Üzülmöz, s. 1189.

85 Koca, Üzülmöz, s. 1189.

delilin varlığı halinde bildirme yükümlülüğü doğmaktadır⁸⁶.

Madde metninde suçun gerçekleşmesi için sağlık mesleği mensubunun “*görevi yaptığı sırada*” bir belirti ile karşılaşması aranmaktadır. İşyerinde işinin icrası, görevin ifası kapsamındadır. Madde metninde yer alan “*görevini yaptığı sırada*” ibaresi sağlık mesleği mensubunun ister kendi muayenehanesinde veya kliniğinde ya da ister hastane ile arasındaki iş sözleşmesi bağlamında işyerinde olsun görevi ile bağlantılı olarak bildirim yükümlülüğüne uyulmamasını ifade etmektedir⁸⁷. Görevin ne zaman icra edildiği hususunda doktrinde tartışma bulunmaktadır.

Doktrinde bir görüş, görev sırasında olmayı dar yorumlamıştır. Bu görüşü savunan müellifler maddede geçen görev ibaresini mevzuata uygun olarak sağlık hizmeti vermekle görevli olma şeklinde anlamışlardır. Dolayısıyla tıbbi hizmet verdiği esnada karşılaştığı suç oluşturan belirtileri bildirmekle yükümlüdür. Ancak görevde olmadığı esnada bir kimseye tıbbi müdahale uygularken belirti ile karşılaşması halinde müellifler bildirim yükümlülüğünün bulunmayacağını ileri sürmektedirler⁸⁸.

Başka bir görüş, görevi yapmanın meslek ve sanatın icrası şeklinde dar yorumlanamayacağını, izinde olduğu sırada hastaya tıbbi müdahalede bulunarak suç işlendiğini gösteren bir belirti ile karşılaştığı anda bile TCK m. 280'den kaynaklı bildirim yükümlülüğünün doğacağını kabul etmektedir⁸⁹. Dolayısıyla bildirme yükümlülüğü tıbbi hizmet verdiği iş yerinde karşılaştığı belirtilerle sınırlı tutulamaz⁹⁰.

Diğer bir görüş ise, hastanın kendiliğinden sağlık mesleği mensubuna başvurmaması halinde bildirim yükümlülüğünün söz konusu olmayacağını ifade etmektedir⁹¹.

Bir başka görüş, maddede yer alan “*görev*” ibaresinin sağlık hizmeti verme yönündeki bir hak ve yetki olarak anlaşılması gerektiğini ifade etmektedir. Buradaki hizmet mesleğin mekana dayalı olmadan yerine getirilmesi ile ilgili olduğunu savunmaktadır. Dolayısıyla nerede verdiğinin bir önemi olmaksızın sağlık hizmetini kapsayan meslek ve sanatı yerine getirirken belirti ile karşılaşsa bildirme yükümlülüğü söz konusu olacaktır⁹².

86 Arslan-Hızal, s. 133.

87 Koca, Üzülmez, s. 1189.

88 Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Kanunu Şerhi*, s. 7904; Çakmut, s. 1053; Erbaş, s. 131.

89 Nuhoglu, s. 22.

90 Koca, Üzülmez, s. 1188-1189.

91 Tezcan, Erdem, Önok, s. 1292; Karahan, s. 956.

92 Zafer, s. 1338; Üzülmez, s. 828, Kolcu, s. 211; Gültekin, s. 107.

Kanaatimce “görevini yaptığı sırada ibaresi” geniş yorumlanmalıdır. Buna göre örneğin hekim veya hemşire gibi sağlık mesleği mensubu kanlar içinde birini görürse öncelikle tıbbi müdahalede bulunma yükümlülüğü söz konusu olmaktadır. Müdahalede bulunurken kan gelen yerde bıçak izine rastlaması halinde hastaya gerekli müdahaleyi yaptıktan sonra işyerinde olmasa bile karşılaştığı bu belirtiyi TCK m. 280’den kaynaklanan bildirme yükümlülüğü doğacaktır. Dolayısıyla bildirme yükümlülüğünün doğması bakımından sağlık hizmetini yerine getirdiği zaman veya mekân önemli değildir. Önemli olan sağlık mesleği mensubunun mesleğinin icrası kapsamında sağlık hizmetinin yerine getirilmesi anında bir belirti ile karşılaşmış olmasıdır. Burada meslek ile hizmet arasında bir illiyet bağı olmalıdır. Bu yüzden bir diş tabibine silahla yaralanan kimseyi tedavi etmesi için getirilmesi halinde mesleği ile yerine getireceği hizmet arasında illiyet bağı olmadığından bildirim yükümlülüğü TCK m. 278 anlamında olacaktır. Ayrıca bir belirtiyle sağlık hizmeti sunduğu hasta üzerinde karşılaşması gerekmektedir. Burada yerine getirilen görev ile bildirme yükümlülüğü kapsamında olan suç (TCK m. 280) arasında nedensellik bağı aranmaktadır⁹³. Örneğin, evde sağlık hizmeti sunan bir hemşire serum bağladığı hastada değil, hastanın bulunduğu evde uyuşturucu veya uyarıcı madde görürse buradaki yükümlülüğü TCK m. 278’den kaynaklanmaktadır.

e. Bildirilecek Suçların Niteliği

Bildirim yükümlülüğünün söz konusu olabilmesi için her şeyden önce suç oluşturan bir belirtinin söz konusu olması gerekmektedir. Örneğin hastaneye başvuran kişinin merdivenden düşme gibi kendi kendine zarar vermesinin mümkün olduğu yaralamalarda vücuttaki yaralar bu beyanı destekliorsa suç oluşturan bir belirti olmadığından sağlık mesleği mensubunun bildirim yükümlülüğü yoktur. Nitekim Yargıtay bir kararında, vücutundaki yaralamanın kişinin kendi eseri olduğunu beyan etmesi ve yaralamanın niteliğinin de bu boyutta olması üzerine suçu bildirmeyen sağlık mesleği mensubuna TCK m. 280’den mahkûmiyet veren ilk derece mahkemesinin kararını bozmuştur⁹⁴.

93 Gökcan, Artuç, s. 9181; Karahan, s. 957.

94 “Katılandaki yaralanmanın mahiyetinin dosya içinde bulunan epikriz formuyla uyumlu olması katılanın hastaneye müracaat ettiğinde kendi kendisini yaraladığına dair anlatımı karşısında başkaları tarafından taksirle yaralanmış olabileceğinden şüphelenmediğine ilişkin sanığın savunmasının aksine görevi sırasında bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaştığı ve buna rağmen durumu yetkili makamlara bildirmediği yönünde yüklenen suçtan mahkûmiyetine yeterli her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği gözetilmeden, beraati yerine yazılı şekilde mahkûmiyetine karar verilmesi” Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 2013/16509 esas numaralı, 2014/6524 karar numaralı ve 29.05.2014 tarihli kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 15.07.2024).

Kanun koyucu bildirme yükümlülüğü kapsamında olan suçların kasten veya taksirle işlenip işlenmediğinin veya takibinin şikâyete bağlı olup olmadığının ayrımını yapmamıştır⁹⁵. Sağlık mesleği mensubunun yükümlülüğü suç işlenmişse bunu yetkili makamlara bildirmektir. Ayrıca suçun takibinin şikâyete bağlı olup olmadığını araştırmakla yükümlü değildir⁹⁶. Ancak şikâyete bağlı suçların bildirme yükümlülüğünün kapsamında olması bu suçların ceza kovuşturmasının muhtemel sakıncalarına karşı korunması amacına⁹⁷ ters düşmektedir⁹⁸.

Doktrinde bir görüş, şikâyete bağlı olan suçlarda belirti ile karşılaşmasına rağmen bildirim yükümlülüğüne uymayan sağlık mesleği mensubuna TCK m. 280'in uygulanması gerektiğini ileri sürmektedir⁹⁹.

Başka bir görüş ise, sağlık mesleği mensubundan suçun niteliği bakımından bir değerlendirme yapması beklenmediğinden (şikâyete bağlı mı, kasten mi taksirle mi işlenmiş olduğu) kanun koyucunun tüm suçları bildirme yükümlülüğünün kapsamına sokmasını doğru bulmaktadır¹⁰⁰.

Kanaatimce mevcut düzenleme itibariyle sağlık mesleği mensubunun karşılaştığı belirtilerin bildirme yükümlülüğü kapsamında olması için suç oluşturması yeterlidir. Bunun yanında sağlık mesleği mensubu suçun şikâyete bağlı olup olmadığını araştırma yükümlülüğü bulunmamaktadır. Ancak bu durum bazı suçların şikâyete tabi kılınmasındaki amaca uygun değildir. Özellikle mağdur suçun bildirilmesini istememişse sağlık mesleği mensubu yine de bildirmekle yükümlü kılındığından bu durum mağdura zarar verecektir. Bu yüzden TCK m. 280'de düzenleme yapılarak şikâyete bağlı suçlar bildirme yükümlülüğünün kapsamı dışına alınmalıdır¹⁰¹.

Kanun koyucunun şikâyete bağlı suçlar bakımından sağlık mesleği mensubuna suçu bildirme yükümlülüğüne dair bir kıstas getirmemesinin sebebi suçun şikâyete bağlı olup olmadığını araştırması yönünde ek bir yükümlülük getirmek istememesidir¹⁰². Ancak bu durum bir suçun şikâyete bağlanmasın-

95 Çakmut, s. 1053.

96 Çakmut, s. 1065; Gültekin, s. 108.

97 Mustafa Albayrak, "Şikâyete Tabi Suçların Özellikleri Ve Bu Suçlara Bağlanan Hukuki Sonuçlar", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı 77, 2008, s. 281.

98 Koca, Üzülmüş, s. 1192; Gökcan, Artuç, s. 9174.

99 Hakeri, *Tıp Ceza Hukuku*, s. 425.

100 Tezcan, Erdem, Önok, s. 1291; Erbaş, s. 128; Karahan, s. 958.

101 Aynı yönde Gökcan, Artuç, s. 9169; Arslan-Hızal, s. 135; Karahan, s. 958.

102 Artuk, Gökcan, Yenidünya, *Ceza Kanunu Şerhi*, s. 7904; Zafer, s. 1341; Hakeri, *Tıp Ceza Hukuku*, s. 426.

daki amaç ile örtüşmemektedir¹⁰³. Zira kanunda belli suçların şikâyete bağlanmasındaki asıl amaç suçtan zarar görenlerin ceza muhakemesinin muhtemel sakıncalarına karşı korunmalarınıdır. Gerçekten hakaret veya cinsel suçlar gibi bazı suçlarda faili cezalandırma amacıyla kamu davası açılmakta ancak dava açılması ile herkesin bu suçlara maruz kalanı öğrenmesi suretiyle suçtan zarar gören daha fazla zarara uğramaktadır¹⁰⁴. Mağdurun özellikle maruz kaldığı suçun adliye yansımasını istemediği bir durumda suçu bildirme yükümlülüğünün yerine getirilmesi ile olay adliye intikal etmektedir¹⁰⁵.

f. Tanıklıktan Çekinme Hakkı Bulunan Sağlık Mesleği Mensubunun Bildirim Yükümlülüğü

Sağlık mesleği mensubunun karşılaştığı belirti tanıklıktan çekinme hakkının bulunduğu birine ait olması halinde bildirim yükümlülüğünün bulunup bulunmadığı veya bildirimde bulunması halinde meselenin çözümüne ilişkin doktrinde farklı görüşler ortaya çıkmıştır.

Bir görüş, yakının işlediği suçları bildirmemenin tanıklıktan çekinme hakkı kapsamında kusurluluğu kaldıran hal olduğunu ifade etmektedir¹⁰⁶.

Başka bir görüş tanıklıktan çekinmenin hukuka uygunluk sebeplerinden hakkın kullanılması kapsamında olduğunu ileri sürmektedir¹⁰⁷.

Diğer bir görüş ise, CMK m. 45'in TCK m. 280'ne nazaran genel norm olduğunu özel normun öncelikli olarak uygulanması gerektiğini savunmaktadır¹⁰⁸.

Kanaatimce bildirme yükümlülüğünün kapsamında olan suç hekimin yakını tarafından işlenmişse ve görevi yaptığı sırada bununla karşılaşmışsa yetkili mercilere haber vermemesi halinde eylem haksızlık içermektedir. Ancak CMK m. 45'te düzenlenen tanıklıktan çekinme hakkı ve AY m. 38/5 çerçevesinde¹⁰⁹ bir şahsi cezasızlık teşkil eder. Dolayısıyla hekimin suçu bildirmemesi cezalandırılmaz. Burada bulunan çelişkinin giderilebilmesi için CMK m. 46/1-b'de "*Hekimler, dış hekimleri, eczacılar, ebeler ve bunların yardımcıları ve di-*

103 Koca, Üzülmmez, s. 1190.

104 Yenisey, Nuhoglu, s. 629.

105 Zafer, s. 1341.

106 Üzülmmez, s. 839; Artuk, Gökçen, Yenidünya, *Ceza Kanunu Şerhi*, s. 7905; Tezcan, Erdem, Önok, s. 1295; Koca, s. 126; Çakmut, s. 1056.

107 İzzet Özgenç, *Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirme Yükümlülüğünün Kapsamı ve Sınırları*, Sağlık Düşüncesi ve Tıp Kültürü Platformu, <https://sdplatform.com/saglik-meslegi-mensuplarinin-sucu-bildirme-yukumlulugunun-kapsam-ve-sinirlari>, (Erişim Tarihi: 15.07.2024).

108 Hakeri, *Tıp Ceza Hukuku*, s. 435.

109 Maddeye göre: "*Hiç kimse kendisini ve kanunda gösterilen yakınlarını suçlayan bir beyanda bulunmaya veya bu yolda delil göstermeye zorlanamaz.*"

ğer bütün tıp meslek veya sanatları mensuplarının, bu sıfatları dolayısıyla hastaları ve bunların yakınları hakkında öğrendikleri bilgiler” kısmının “... öğrendikleri suç oluşturmayan bilgiler” şeklinde değişmesi gerekmektedir¹¹⁰.

g. Suçun Bağlantı Noktası

Sağlık mesleği mensubu tıbbi müdahalede bulunulması için gelen hastadan suçun işlendiğine yönelik belirti elde etmesi durumunda bildirim yükümlülüğü doğmaktadır. Dolayısıyla bu suçun bağlantı noktasını tıbbi müdahaleye konu olan fail veya mağdur olması önemli olmaksızın hasta oluşturmaktadır¹¹¹. Bu yüzden sağlık mesleği mensubu hastanın hukuki statüsüne bakmadan (fail/mağdur) tıbbi müdahale kapsamında suça ilişkin elde ettiği belirti niteliğindeki delilleri yetkili makamlara bildirmekle yükümlüdür. ETCK’den farklı olarak hastanın bir adli tatbikat ile karşı karşıya kalmaması dikkate alınmadığından bildirim yükümlülüğünün kapsamı genişletilmiştir¹¹². Örneğin, bir kimsenin silahla yaralanması veya on üç yaşındaki kız çocuğun gebe olduğunun tespit edilmesi halinde bir belirti ile karşılaşacak olan hekimin suçu bildirme yükümlülüğü doğmaktadır¹¹³.

h. Bildirimin Yapılacağı Mercii ve İzlenecek Usul

Sağlık mesleği mensubu görevini icra ettiği sırada belirti ile karşılaştığında bunu yetkili makamlara gecikmeksizin bildirimde bulunması gerekmektedir¹¹⁴. Bildirimin yapılabileceği yetkili merciler Cumhuriyet Başsavcılığı veya kolluktur (CMK m. 158/1). Bunun dışında yetkili merciye gönderilmek üzere suç haberinin bildirilmesi (ihbar veya şikâyet) valilik, kaymakamlık ve hatta mahkemelere yapılabilir (CMK m. 158/2)¹¹⁵.

CMK m. 158/4, kamu görevinin yerine getirilmesi sırasında işlendiği ileri sürülen suçların, ilgili kurum veya kuruluşlara bildirilebileceğini düzenlemektedir. Bu bağlamda, sağlık mesleği mensubunun aynı zamanda kamu görevlisi olması halinde, çalıştığı devlet hastanesinin idaresine suç bildiriminde bulunulabilir¹¹⁶. Bu merciler en kısa sürede suç işlendiği bildirimini ilgili Cumhuriyet Başsavcılığı’na gönderir. Ancak bildirim yükümlülüğü altında olan sağlık mesleği mensubu aynı zamanda kamu görevlisi statüsünde değilse, bildirim

110 Karahan, s. 972.

111 Koca, Üzülmmez, s. 1191.

112 Koca, Üzülmmez, s. 1192.

113 Karahan, s. 951.

114 Çakmut, s. 1054.

115 Çakmut, s. 1055; Tezcan, Erdem, Önok, s. 1293; Gültekin, s. 108; Arslan-Hızal, s. 136; Karahan, s. 953.

116 Zafer, s. 1344.

CMK m. 158/1’de gösterilen mercilere yapabilir¹¹⁷.

Özel hastanelerde idarecilere suç işlendiği bildiriminde bulunulması halinde yetkili makama bildirimde bulunma şartı gerçekleşmez¹¹⁸. Sağlık hizmeti de kamusal bir hizmet olduğundan benzer bir düzenlemenin özel hastanelerde görev yapan sağlık mesleği mensupları bakımından da getirilmesi hizmetin aksamaması bakımından gerekmektedir¹¹⁹.

Bildirim yazılı şekilde gerçekleştirilebileceği gibi tutanağa geçirilmesi kaydıyla sözlü olarak da yapılabilir (CMK m. 158/5). Yetkili merciye ve istenen usul ile yapılan bildirimler ile yükümlülük yerine getirilmiş olur. Mevzuata uygun bir şekilde bildirimde bulunmasına rağmen yetkili mercilerin soruşturmaya bir türlü başlamaması halinde yükümlülük bildirimde bulunmak suretiyle yerine getirildiğinden TCK m. 280’den sorumluluk söz konusu olmaz¹²⁰.

B. Tipikliğin Sübjektif Unsurları (Manevi Unsurlar)

Sağlık mesleği mensubu emredici norm niteliğinde olan bildirme yükümlülüğünü maddede yer alan ve seçimlik olan ihmali hareketlerden birini gerçekleştirdiğinde (bildirmeme veya geç bildirme) ihlal etmektedir. Bu yüzden suçun doğrudan kastla işlenmesi mümkündür¹²¹. Özel kast aranmadığından failin bildirme yükümlülüğü olmasına rağmen bilerek bu yükümlülüğünü yerine getirmemesi suçun tamamlanması bakımından yeterli olmaktadır¹²². TCK m. 280’in gerekçesinde sağlık mesleği mensubunun suçu öğrenmesini (suç oluşturan belirti ile karşılaşma) yükümlülüğün doğması bakımından aramaktadır¹²³. Dolayısıyla suç olası kastla işlenemez¹²⁴. Bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin bir kararında, trafik kazası sonucunda hastanede hayatını kaybeden kişinin ölümünü hekimin iş yoğunluğu nedeniyle yetkili mercilere zamanında bildirmediği, ancak bu sırada maktul morgdayken adli olayı Jandarma’nın tespit ettiği olayda, hekimin suç kastının olmadığı ve gecikmenin iş yoğunluğundan kaynaklandığı gerekçesiyle, sanık hakkında TCK m. 280’nin oluşmadığına hükmederek beraat kararı vermiştir.¹²⁵ Yine benzer bir kararda kastın oluşturu-

117 Zafer, s. 1344; Karahan, s. 953; Öğretide aksi görüş, özel sağlık kurumunda çalışan sağlık mesleği mensubunun bildirim sorumluluğuna müdüre yaptığı yükümlülüğünün yerine getirdiğinin kabul edilmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Arslan-Hızal, s. 128; Gültekin, s. 108.

118 Hakeri, *Tıp Ceza Hukuku*, s. 434.

119 Aynı yönde, Çakmut, s. 1055.

120 Üzülmmez, s. 835; Koca, Üzülmmez, s. 1193.

121 Koca, s. 127; Gültekin, s. 110; Koca, Üzülmmez, s. 1194; Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, s. 496.

122 Çakmut, s. 1056; Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, s. 496.

123 Gerekçeye göre: “...öğrendikleri suçları ihbar yükümlülüklerini getirmiş bulunmaktadır.”

124 Koca, s. 127; Gökcan, Artuç, s. 9182; Erbaş, s. 154; Aksi görüş, Tezcan, Erdem, Önok, s. 1294; Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, s. 494; Zafer, s. 1343.

125 “Jandarma görevlilerince trafik kazasına ilişkin soruşturma nedeniyle şahsın durumun takip edil-

ğuna dair her türlü şüpheden uzak kesin ve inandırıcı delil elde edilmediğinden beraat kararı vermiştir. Başka bir kararında manevi unsur oluşmadığından beraat kararı vermiştir¹²⁶. Yargıtay trafik kazası yaşandıktan sonra iki gün tedavi olup ölmesine ve üstelik hakkında ölüm belgesi dahi düzenlenmesine rağmen bildirmeyen hekimin TCK m. 280'den cezalandırılması gereğinden bahisle beraat kararını bozmuştur¹²⁷. Dolayısıyla burada suçun oluşumu için aranan manevi unsurun gerçekleşmesi için aranan husus sağlık mesleği mensubunun suç oluşturan belirti ile karşılaştıktan sonra iş yoğunluğu ve o sırada yapması gereken işler dikkate alınarak fırsat bulduğu ilk anda bildirimde bulunmasıdır.

Sağlık mesleği mensubu hastaya tıbbi müdahale uygularken bulguları yanlış yorumlayıp belirtinin suç eseri olmadığını düşünerek kanunda yer alan ihmali hareketlerden birisini gerçekleştirirse hata ile hareket etmiş olur. Suçun maddi unsurlarında yapılan bu hata kastı kaldırır. Suçun taksirli hali kanunda düzenlenmediğinden fail cezalandırılmaz (TCK m. 30/1)¹²⁸. Örneğin bir saldırı

---

diğinden vefat ettiğinin haberi alınması üzerine durumun farkına varıp onların uyarısı üzerine ölü muayene ve otopsi işleminin yapıldığı, yeniden adli olay şeklinde ölüm belgesi düzenlendiği, bu anlamda sanığın suç işleme kastıyla hareket ettiği konusunda delil elde edilemediği, iş yoğunluğundan kaynaklı bir durum olduğu anlaşılmalı, sanık T D hakkında her ne kadar sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi suçundan cezalandırılması istemi ile hakkında kamu davası açılmış ise de; sanığın suç işleme kastıyla hareket ettiği konusunda mahkumiyetine yeter, inandırıcı, kanaat oluşturu delil elde edilemediğinden beraatine” İzmir Bölge Adliye Mahkemesi 5. CD, 2022/1554 esas numaralı, 2022/1633 karar numaralı; “Suç tarihinde mağdurun ... Devlet Hastanesinden, ... Tıp Fakültesi Hastanesi Çocuk Yoğun Bakım Ünitesine sevk edilerek adli vaka olarak hastane polis kayıt defterine kaydedilerek girişi yapıp daha sonra yoğun bakım bölümünde yatış yapıldığı, mağdurun yatış yapıldığı günden vefat ettiği güne kadar adli vaka raporu düzenlenerek sisteme aktarılmadığı ve sanığın nöbetçi hekim olarak görev yaptığı gün ölen ...'ın ise ölüm nedeninin adli vaka olduğunu bilebilecek durumda olmayıp sınırlı bilgi ile ölüm belgesini düzenlediğinin tüm dosya kapsamından anlaşılması karşısında sanığın görevi sırasında bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaştığı ve buna rağmen durumu yetkili makamlara bildirmediği yönünde atılı suçu kasten işlediğine dair mahkumiyetine yeterli her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediğinden beraatine karar vermek gerekmiştir.” İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 3. CD, 2016/65 esas numaralı, 2016/151 karar numaralı, <https://uyap.gov.tr>, (ET: 12.10.2024).

¹²⁶ “Sanık T Y hakkında görevi kötüye kullanma suçundan görülen kamu davasında; sanığın üzerine atılı eylemin T.C.K. m.280'de düzenlenen sağlık mesleği mensuplarının suçu bildirmemesi suçunu oluşturacağı, ancak suçun manevî unsuru itibarıyla oluşmadığı kanaatine varıldığından, C.M.K. m.223/2.c gereği yüklenen suç açısından sanığın kastının bulunmaması nedeni ile sanığın beraatine” Sakarya Bölge Adliye Mahkemesi 6. CD, 2021/2240 esas numaralı, 2022/754 karar numaralı, <https://uyap.gov.tr>, (ET: 12.10.2024).

¹²⁷ “Oluşa ve tüm dosya kapsamına göre; trafik kazası sonucu hastaneye kaldırılan ve iki gün süresince hastanede tedavi görmesine rağmen hayatını kaybeden ... ile ilgili olarak suçu yetkili makamlara bildirmeden ölüm belgesi ve defin ruhsatı düzenlemek suretiyle sağlık mesleği mensubunun suçu bildirmemesi suçunu işlediği anlaşılan sanığın mahkumiyeti yerine, yasal ve yeterli olmayan gerekçeyle yazılı biçimde beraat kararı verilmesi” Yargıtay 8. Ceza Dairesi, 2017/8520 esas numaralı, 2017/10257 karar numaralı, 25.09.2017 tarihli kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 20.07.2024).

¹²⁸ Tezcan, Erdem, Önok, s. 1294; Koca, Üzülmüş, s. 1194; Gültekin, s. 110.

sonucu darbedilen kişinin sigortadan para almak maksadıyla kapıya çarptığını söylemesi gibi. Hekim bunu yorumlarken gerçekten belirtiler kapıya vurduğunu da bir şekilde gösteriyorsa bulguları yanlış yorumlayıp hataya düşmüş olabilir. Böyle bir durumda hataya düşen hekim TCK m. 280'de düzenlenen suç taksirle işlenemediğinden cezalandırılmaz. Yargıtay kararında da sınırlı bilgiye sahip olan hekimin belirtilerin suç oluşturabileceğini bilecek durumda olmadığından bozma kararı vermiştir¹²⁹.

C. Hukuka Aykırılık

Sağlık mesleği mensubunun suçu bildirmeme suçundan failin sorumlu olması için fiilin suçun kanuni tanımında yer alan unsurlara uygunluğu yeterli olmaz. Bunun yanında hukuk düzeninin meşru saymadığı hukuka aykırı bir konumda da olmalıdır. Hukuka uygunluk sebebinin bulunduğu somut olayda fiil, hukukun izin verdiği bir alanda olduğundan suç oluşturmaz. Bu suçta hukuka uygunluk sebeplerinden hakkın kullanılması söz konusu olabilir¹³⁰. Örneğin sağlık mesleği mensubunun bir suç işlediği ihbarında bulunması durumunda ihbarda bulunduğu kişi bakımından somut bir olgu isnadı söz konusu olduğundan eylem hakaret suçunun tipine uygun olacaktır. Somut olgu isnat edilmiş olsa da kişiler açısından ihbar hakkı bir hukuka uygunluk sebebi olan hakkın kullanılması kapsamındadır ve suç teşkil etmez. Ancak bir kimse hakkında soruşturma veya kovuşturma başlatılmasını sağlamak amacıyla işlemediğini bildiği bir suçu işlediğinden bahisle yetkili makamlara ihbarda bulunan sağlık mesleği mensubu iftira suçundan sorumlu tutulur.

III. Kusurluluk

Eylem tipe uygun ve haksız olsa da failin cezalandırılabilmesi için kusurunun bulunması gerekmektedir. Somut olayda kusurluluğu ortadan kaldıran bir hal olması durumunda eylem suç tipine uygun ve haksız olsa da kusur bulunmadığından ceza verilmez. Sağlık mesleği mensubu ihmali hareketi tehdiye maruz kalarak gerçekleştirirse kusuru ortadan kalkar¹³¹ (TCK m. 28). Örneğin acil

129 "Yenice ilçesinde evinin balkonundan düşmesi sonucu yaralanması nedeniyle Edremit Devlet Hastanesi acil servisine adli vaka olarak girişi yapıp daha sonra Nöroloji bölümüne Dr. N.. F..'in hastası olarak yatırılan ve sanığın nöbetçi hekim olarak görev yaptığı gün ölen R.. İ..'in ölüm nedeninin adli vaka olduğunu bilebilecek durumda olmayıp sınırlı bilgi ile ölüm belgesini düzenlediğinin tüm dosya kapsamından anlaşılması karşısında sanığın görevi sırasında bir suçun işlendiği yönünde bir belirti ile karşılaştığı ve buna rağmen durumu yetkili makamlara bildirmedeği yönünde mahkumiyetine yeterli her türlü şüpheden uzak, kesin ve inandırıcı delil elde edilemediği gözetilmeden, beraati yerine yazılı şekilde mahkumiyetine karar verilmesi" Yargıtay 9. Ceza Dairesi, 2013/11235 esas numaralı, 2014/745 karar numaralı, 20.1.2014 tarihli kararı, <https://www.lexpera.com.tr>, (Erişim Tarihi: 20.07.2024).

130 Erbaş, s. 164; Karahan, s. 964.

131 Koca, Üzülmez, s. 1195.

doktoru bıçaklama vakasını tedavi ettikten sonra bu durumu bildirmesi halinde bıçaklanacağı söylenmişse tehdit altında bildirimde bulunmadığı takdirde iradi davranma hürriyeti tehditle ortadan kaldırıldığı için ceza verilmeyecektir. Belirti ile karşılaşan sağlık mesleği mensubunun suçu bildirmemesi için tehdit edilmesi halinde, suçu bildirmemeye tehditle mecbur bırakıldığından hem tehdit suçundan (TCK m. 106) hem de özgü suçun aradığı vasfa sahip olmadığı için azmettiren olarak TCK m. 280'den cezalandırılmalıdır (TCK m. 38/1)¹³².

Sağlık mesleği mensubunun kusurunun varlığı için iki koşulun gerçekleşmesi gerekmektedir. Bunlar; bildirim imkânının varlığı ve bildirimde bulunmaya dair yükümlülüğünü gerçekleştirmesinin ondan beklenmesidir. Somut olayda fail bildirimde bulunamayacak bir durumdaysa kusurundan bahsedilemez¹³³. İmkân ve beklenebilirlik meselesi ihmali suçlara özgüdür ve kusurluluk bahsinde incelenmesi gerekir¹³⁴. Bir başka deyişle somut olayın koşulları dikkate alınarak (ex ante) bir kimse, belirli bir yönde harekete geçme zorunluluğuna objektif olarak sahip olsa dahi, bu zorunluluğun gereklerini yerine getirmesinin ondan beklenemeyeceği durumlarda (sübjektif şart) ihmali suç oluşturan haksızlık meydana gelse de kusurlu addedilmez ve cezai sorumluluğu söz konusu olmaz¹³⁵. Dolayısıyla umulmayan bir hal veya mücbir sebep altında sağlık mesleği mensubu belirti ile karşılaşmasına rağmen bunu bildirememiş veya geç bildirmişse kusurlu olmadığından ceza verilmemelidir¹³⁶. Örneğin suça ilişkin belirti ile karşılaşmasına rağmen depremde yaralanarak uzun süre hastanede kaldığı için yükümlülüğü yerine getirmemişse bu durumda kusuru olmadığından cezai sorumluluğu bulunmamaktadır.

İhmali suçlarda cezai sorumluluğun doğması için kişinin suçu bildirme yükümlülüğünü yerine getirme imkânının bulunması şarttır. Sağlık mesleği mensubunun icrai harekete geçmesi kendisinden beklenebilmesi gereklidir. Buna rağmen suçu bildirmek konusunda hareketsiz kalarak ihmalde bulun-

132 Karahan, s. 971; Alaaddin Egemenoglu, *Türk Ceza Hukukunda Tehdit Suçu*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023, s. 169.

133 Koca, Üzülmöz, s. 1192; Karahan, s. 967-968.

134 Detaylı bilgi için bkz. Hakan Hakeri, "İhmali Suçlar", *Ceza Hukuku Dergisi*, Cilt 2, Sayı 4, Ağustos 2007, s. 168.

135 Aynı yönde Hakeri, İhmali Suç, s. 248; İzzet Özgenç, "İhmali Suç Teorisi", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 25, Sayı 4, 2021, s. 320; Fatih Yurtlu, "Suç Teorisi Bakımından İhmali Suçların Yapısı", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 25, Sayı 3, 2021, s. 593. İmkân ve beklenebilirliği suçun bir unsuru olarak kabul eden aksi yönde görüş için bkz. Ahmet Gökçen, Murat Balcı, "Kasten Öldürme ve Yaralama Suçlarının İhmali Davranışla İşlenmesi (TCK m. 83, 88)", *Ceza Hukuku Dergisi*, Cilt 7, Sayı 18, 2012, s. 15.

136 Karahan, s. 968.

yorsa kusuru vardır ve cezalandırılabilir¹³⁷.

Sağlık mesleği mensubu suçu bildirmemesi zorunluluk hali kapsamında hareket etmesinden kaynaklanıyorsa mazur görülerek kusuru ortadan kalkar ve ceza verilmez. Örneğin erken yaşta evlendirilerek gebe kalan on beş yaşının altındaki çocuk bakımından cinsel istismar belirtisi ile karşılaşan hekim, töre saikiyle mağdurun öldürülebileceğini tetkik etmiş ve bildirimde bulunmamışsa zorunluluk halinden faydalanır¹³⁸.

Hekimin suçu bildirim yükümlülüğü (TCK m. 280) ile sır saklama yükümlülüğü (TCK m. 136/1 sırrı açıklama, CMK m. 46/1-b tanıklıktan çekinme) suça ilişkin belirti ile karşılaşması halinde çatışmaktadır¹³⁹. Zira hekimin sağlık hizmetini yerine getirdiği sırada öğrendiği bilgiler suç içerse de (TCK m. 136) sır saklama yükümlülüğünün kapsamında değildir. Ancak aynı zamanda hekim görevini icra ettiği sırada suça ilişkin bir belirti ile karşılaşması halinde bildirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bildirimde bulunması halinde TCK m. 136'da düzenlenen kişisel verileri hukuka aykırı olarak verme suçunun kanuni unsurlarına uygun bir eylem gerçekleştirmiş olacaktır. Bir başka deyişle, hekimlerin, mesleki etik ilkeler¹⁴⁰ kapsamında hastalarının sırlarını saklama yükümlülüğü bulunmaktadır¹⁴¹. Aynı zamanda belirti ile karşılaşması halinde ihbar yükümlülüğü bulunmaktadır. Yükümlülüklerin çatışması kusurluluğu ortadan kaldıran bir haldir. İhbar yükümlülüğünün yerine getirilmesi sır saklama yükümlülüğünün ihlalinden suçların aydınlatılması bakımından daha önceliklidir¹⁴². Dolayısıyla böyle bir çatışmada ihbar yükümlülüğü sır saklama yükümlülüğüne ağır bastığından mazur görülür ve ceza verilmez¹⁴³. Kanun koyucu sır saklama yükümlülüğünden ziyade hekimin suçu bildirme yükümlülüğüne üstünlük vermektedir¹⁴⁴. Kanunda istisnai olarak tedavi almalarını sağlamak adına kanun koyucu uyuşturucu veya uyarıcı madde kullananlara yönelik olarak hekimin bildirimde bulunmamasını cezalandırmamaktadır. Zira uyuşturucu

137 Koca, Üzülmez, s. 1188.

138 Tezcan, Erdem, Önok, s. 1295; Zafer, s. 1347; Erbaş, s. 172; Karahan, s. 968.

139 Aşkın, s. 1370.

140 2012 tarihli Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi, Türk Tabipler Birliği Hekimlik Meslek Etiği Kuralları madde 6 uyarınca meslek etikleri: "Görevlerini yerine getirirken, hekimin uyması gereken evrensel tıbbi etik ilkeleri yararlılık, zarar vermeme, adalet ve özerklik ilkeleridir."

141 Gürkan Sert, *Uluslararası Bildirgeler ve Tıp Etiği Açısından Hasta Hakları*, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2019, s. 249-250.

142 Üzülmez, s. 844; Zafer, s. 1328; Aşkın, s. 1385.

143 Hakeri, *İhmali Suç*, s. 261; Öğretide aksi görüş hukuka uygunluk sebebi olarak kabul etmektedir. Ziya Koç, "Ceza Hukukunda Yükümlülüklerin Çatışmasının Hukuki Niteliği ve Görünüş Şekilleri", *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 25, Sayı 4, 2021, s. 607.

144 Zafer, s. 1334; Aşkın, s. 1387.

madde kullanan kişi TCK m. 191 dolayısıyla hakkında soruşturma başlatılmadan önce resmi makamlara ya da sağlık kurum veya kuruluşuna giderek tedavi ettirilmesini istemesi etkin pişmanlık hükmü olarak kanunda yer almaktadır. Hekim bildirimde bulunmazsa suç oluşturmaz (TCK m. 191/4).

Hastanın suç işlediğine ilişkin beyanda bulunması durumunda sır saklama yükümlülüğü ağır basacaktır. Zira hekimin sağlık hizmeti verirken elde ettiği bilgiler meslek sırrı kapsamındadır¹⁴⁵. Hekim bu bilgileri ancak TCK m. 280 kapsamında olması halinde açıklayabilir. Örneğin on beş yaşının altındaki çocukların cinsel ilişkiye rızasını kanun koyucu kabul etmemekte (TCK m. 103) ve 15-18 yaş aralığındaki çocukların ilişkisini ise, şikâyete bağlamaktadır (TCK m. 104). Bu yaş aralıklarında gebelikte karşılaşan hekimin TCK m. 280 kapsamında bildirim yükümlülüğü bulunmaktadır¹⁴⁶.

IV. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

A. Teşebbüs

Sağlık mesleği mensubunun suçu bildirmeme suçu, maddede yer alan seçimlik hareketlerin (bildirmeme veya geç bildirme) gerçekleştirilmesi ile tamamlandığından gerçek ihmali suçtur. Gerçek ihmali suçlara teşebbüs mümkün değildir¹⁴⁷.

B. İştirak

Suç işlendiğine yönelik bir belirti ile karşılaşmasına rağmen bildirmeyen kişinin TCK m. 280'den cezalandırılabilmesi için sağlık mesleği mensubu olması arandığından gerçek özgü suçtur¹⁴⁸. Bu meslek grubunda yer almayan kişiler suça fail olarak katılamazlar¹⁴⁹. Bunların suça katılımları azmettiren veya yardım edenle sınırlıdır (TCK m. 40/2)¹⁵⁰. Örneğin hekim, yakını olan hastanın üzerinde eşinin silahla yaraladığına ilişkin belirtileri bulduğunda yakınının bunu bildirmemesi üzerine hekimi ikna etmesi halinde azmettirmeden sorum-

145 Gürkan Sert, *Tıp Hukuku ve Etiği Derslerine Giriş*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 126.

146 Rahime Erbaş, Büşra Hazel Ateş-Sarıdağ, Coşkun Yorulmaz, "15-18 Yaş Arası Gebeliklerde Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirme Yükümlülüğü", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Sayı 41, Ocak 2020, s. 99.

147 Tezcan, Erdem, Önok, s. 1295; Koca, Üzülmöz, s. 1196; Çakmut, s. 1057; Erbaş, s. 178; Zafer, s. 1348; Gültekin, s. 110; Öğretide aksi görüş, emredici hareket icra edilmesi bakımından uygun bir zaman aralığının bulunması halinde teşebbüsün mümkün olacağını ileri sürmektedir. Ayhan Önder, *Ceza Hukuku Genel Hükümler II-III*, Beta Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul 1992, s. 429; Hakeri, *İhmali Suç*, s. 264; Karahan, s. 969.

148 Erbaş, s. 147; Karahan, s. 959.

149 Karahan, s. 959.

150 Üzülmöz, s. 841; Parlar, Hatipoğlu, s. 4326; Tezcan, Erdem, Önok, s. 1296; Çakmut, s. 1058; Erbaş, s. 179; Gültekin, s. 111.

lu tutulmalıdır. Ancak yukarıda ifade edildiği üzere suçu bildirmeme eylemine azmettiren olarak iştirak eden hekimin yakını CMK m. 45 uyarınca tanıklıktan çekinme hakkının varlığı sebebiyle eylemi haksızlık oluşturmayacağından suç teşkil etmez¹⁵¹.

Birden fazla sağlık mesleği mensubu bu suçu birlikte gerçekleştirirse fiil üzerinde ortak hakimiyet kurduklarından müşterek fail olarak sorumlu olurlar¹⁵². Müşterek failerin birlikte bildirme yükümlülüğü yoktur. Bunlardan biri bildirme yükümlülüğünü yerine getirirse suç oluşmaz¹⁵³.

C. İçtima

Sağlık mesleği mensubu aynı hastanın üzerinde aynı mağdur veya farklı mağdurlar olduğu önemli olmaksızın birden fazla suça ilişkin belirti ile karşılaşırsa bir bildirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu yükümlülüğe uyulmaması halinde yükümlülükler uymama tek fiil sayılır ve bir TCK m. 280'den sorumluluk söz konusu olur¹⁵⁴. Aynı hasta üzerinde suç işlediğini gösteren belirtilere farklı zamanlarda ulaşılmışsa bildirim yükümlülüğüne uyulmaması durumunda oluşacak aynı suç (TCK m. 280) bakımından şartlarına göre zincirleme suç veya gerçek içtima hükümleri uygulanır¹⁵⁵.

Sağlık mesleği mensubu bir bildirme yükümlülüğüne uymama kararı kapsamında harekette bulunarak farklı zamanlarda belirtisine ulaşmış olduğu birden fazla farklı suçu bildirmese zincirleme suç hükümleri söz konusu olur¹⁵⁶. Müdahale ettiği birbiri ile ilgisi olmayan iki ayrı suç işlendiğini gösteren belirti ile karşılaşılmasına rağmen bildirim yükümlülüğünü yerine getirmeyen sağlık mesleği mensubu gerçek içtima gereğince ihmal ettiği yükümlülük sayısınca suçtan sorumlu olur¹⁵⁷. Sağlık mesleği mensubu olmayan bir kimse sağlık mesleği mensubunun suçu bildirmeme suçuna bu meslek mensubu ile müşterek olarak katılırsa özgü suç olduğundan eyleminin derecesine göre azmettiren veya yardım eden olarak cezalandırılır. Ancak aynı zamanda suç işlendiği haberini almasına rağmen yetkili makamlara bildirmediği için kamu görevlisi

151 Gökcan, Artuç, s. 9186.

152 Koca, Üzülmüş, s. 1196; Çakmut, s. 1058.

153 "Doktor olan sanığın ateşli silah ve bıçak yarası olan şahıslara ilk müdahalede bulduktan sonra, hastane müdürü ile görüşmesinde adli vaka olduğunu söylediği ve adli vakanın hastane müdürü ile birlikte emniyete bildirdiğinin, polis memurlarının beyanlarından anlaşılma ile sanık hakkında beraat kararı verilmesi gerekirken yazılı şekilde mahkumiyet kararı verilmesi" Yargıtay 8. Ceza Dairesi, 2018/4133 esas numaralı, 2020/11496 karar numaralı ve 12.03.2020 tarihli kararı, <https://karararama.yargitay.gov.tr>, (Erişim Tarihi: 15.07.2024).

154 Zafer, s. 1348.

155 Gültekin, s. 111.

156 Tezcan, Erdem, Önok, s. 1296; Karahan, s. 971.

157 Gültekin, s. 111.

de değilse (kamu görevlisi olması halinde TCK m. 279 gündeme gelecektir) suçu bildirmeme suçundan sorumlu olacaktır (TCK m. 278). Aynı zamanda bir suçta fail diğer suçta şerik olan kişinin “failliğin şerikliğe asliliği prensibi” uyarınca yalnızca suçu bildirmeme suçundan (TCK m. 278) sorumluluğu söz konusu olur¹⁵⁸.

V. Yaptırım ve Suçun Muhakemesi

Suç karşılığında öngörülecek yaptırım, bir yıla kadar hapis cezasıdır. Cezanın üst sınır bir yıl olduğundan kısa sürelidir (TCK m. 49/2). Dolayısıyla üst sınır bir yıl olduğu için hapis cezası seçenek yaptırımlara çevrilebilir (TCK m. 50). Suç, iki yıldan az hapis cezası gerektirdiği için sanık daha önce kasıtlı bir suçtan mahkum olmamışsa, mahkeme tarafından sanık değerlendirildiğinde kişilik özellikleri ile duruşmadaki tutum ve davranışları itibariyle yeniden suç işleme-yeceğine dair kanaat oluşturuyorsa, suçun işlenmesiyle ortaya çıkan mağduru veya kamunun karşılaştığı zararın; aynen iade, suçtan önceki hâle getirme veya tazmin suretiyle tamamen giderilmişse hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir (CMK m. 231). Yine şartları sağlaması halinde cezanın infazı ertelenebilir (TCK m. 51). Erteleme kararı verilebilmesi, “daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması” ve “suç işlendikten sonra yargılama süreci boyunca yeniden suç işlemeyeceğine dair mahkemede bir kanaat oluşması” koşullarına bağlıdır.

Suçun mağduru toplumu oluşturan herkes olduğu için şikâyete bağlı değildir. Re’sen kovuşturma yapılabilir. Cezanın üst sınırı bir yıl olduğu için basit yargılama uygulanabilir (CMK m. 251/1). On yıldan az ceza gerektirdiği ve kanunda sınırlı sayıda sayılan suçlardan birisi olmadığı için davaya bakmakla görevli olan mahkeme, asliye ceza mahkemesidir (5235 sayılı Kanun m. 11).

VI. Mukayeseli Hukukta Suçun Düzenleniş Şekilleri

A. Alman Ceza Kanunu (ACK)

Sağlık mesleği mensubu dahil herkes bakımından planlı suçları bildirim yükümlülüğü (işlenecek suçları) ACK m. 138’de¹⁵⁹ gerçek ihmali suç olarak dü-

158 Karahan, s. 971.

159 Maddeye göre: “(Maddede sayılan katalog suçlar) Bu suçların planlanması veya işlenmesi hakkında güvenilir bilgiye sahip olan herkes, suçun işlenmesinin veya sonucunun hala önlenileceği bir zamanda ve zamanında kamu makamlarına bildirmezse beş yılı aşmayan bir süre için hapis veya para cezası” <https://legislationline.org/sites/default/files/2023-10/Criminal%20Code%20of%20the%20Federal%20Republic%20of%20Germany.pdf>, (1971 Alman Ceza Kanunu’nun 2021’de değişikliğe uğramış resmi olmayan ingilizce metin halidir. Erişim Tarihi: 28.07.2024).

zenlenmiştir (*Nichtanzeige geplanter Straftaten*)¹⁶⁰. Bunun yanında yalnızca 138'inci maddede sınırlı sayıda sayılan suçlar bakımından (katalog suçlar)¹⁶¹ böyle bir yükümlülük doğmaktadır¹⁶². Bildirim yükümlülüğünün doğabilmesi için, kanunda belirtilen suçların işlenmesine dair sadece bir plan yapma ya da hazırlık aşamasında bulunma (düşünme aşaması) yeterli olmaz¹⁶³. Fail, objektif olarak suç işlemeyi ciddi bir şekilde planlanmışsa ve sübjektif olarak en azından suçun işlenme olasılığını bekliyorsa, bir suçun işleneceğini inandırıcı bir şekilde öğrenmiştir. Bu yüzden bildirimle yükümlüdür¹⁶⁴. Bildirim anının tespitinde suçun işlenmesinin önlenmesi mümkün olup olmadığı kıstas alınmaktadır¹⁶⁵. Fail hatalı bir şekilde suçu önlemek için çok geç olduğunu varsayarak hareket etmiş ve bildirimde bulunmamışsa hatalı davranmış olur. ACK m. 17 gereğince¹⁶⁶ haksızlık yanlıgısı hükümleri söz konusu olur¹⁶⁷. ACK m. 138'den cezai sorumluluğun doğabilmesi için suçun fiilen planlanmış olması ya da işlenme sürecine girmiş olması gerekir. Bu nedenle, bir suçun önlenmesi mümkün değilse, bildirim yükümlülüğünün kapsamına girmez¹⁶⁸. Dolayısıyla işlenmesi planlanan bir suç artık işlenme imkânı bulunmuyorsa veya işlenmekten vazgeçilmişse bildirim yükümlülüğü doğmaz. İşlenmiş olan bir suç da bu madde kapsamında değildir¹⁶⁹.

160 Dennis Bock, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, Springer, 1. Auflage, Berlin 2018, s. 36, (Strafrecht Besonderer Teil).

161 Georg Freund, Frauke Rostalski, *Strafrecht Allgemeiner Teil Personale Straftatlehre*, Springer, 3. Auflage, Berlin 2019, s. 223.

162 Dennis Bock, *Strafrecht Besonderer Teil 1 Nichtvermögensdelikte*, Springer, 1. Auflage, Berlin 2018, s. 426.

163 Maddede sayılan suçlara örnek olarak; vatana ihanet, para veya menkul kıymet sahteciliği, kasten öldürme, soykırım, kişi özgürlüğüne karşı suçlar gibi <https://legislationline.org/sites/default/files/2023-10/Criminal%20Code%20of%20the%20Federal%20Republic%20of%20Germany.pdf>, (1971 Alman Ceza Kanunu'nun 2021'de değişikliğe uğramış resmi olmayan İngilizce metin halidir. Erişim Tarihi: 28.07.2024).

164 Karl Lackner, Kristian Kühn, *Strafgesetzbuch Kommentar*, C.H.Beck Verlag, 28. Auflage, München 2014, § 138, Kenar numarası 3; Bock, *Strafrecht Besonderer Teil*, s. 426.

165 Georg Küpper, René Börner, *Strafrecht Besonderer Teil I*, Springer, 4. Auflage, Berlin 2017, s. 246.

166 "Suçun işlendiği sırada failin hukuka aykırı hareket ettiğinin bilincinde olmaması halinde, hatanın kaçınılmaz olması durumunda failin suçsuz olduğu kabul edilir. Hatanın kaçınılmaz olması halinde, ceza aşağıdaki bölüm uyarınca hafifletilebilir." <https://legislationline.org/sites/default/files/2023-10/Criminal%20Code%20of%20the%20Federal%20Republic%20of%20Germany.pdf>, (1971 Alman Ceza Kanunu'nun 2021'de değişikliğe uğramış resmi olmayan İngilizce metin halidir. Erişim Tarihi: 28.07.2024).

167 Küpper, Börner, s. 246.

168 Freund, Rostalski, s. 213.

169 Jörg Eisele, *Strafrecht - Besonderer Teil I*, SR-Studienreihe Rechtswissenschaften, 4. Auflage, 2017, Kenar numarası 1505; Bock, *Strafrecht Besonderer Teil*, s. 426.

ACK'nun 139'uncu maddesinin 3'üncü fıkrasında sağlık mesleği mensubuna suç işlendiğine dair belirti ile karşılaştığında icrası devam eden suçlarda suçun işlenmesine engel olma imkanının varlığı halinde bildirimde bulunmama yetkisi verilmiştir¹⁷⁰. Bu şartlar gerçekleşse dahi bildirimde bulunma mecburiyeti verilmemiş hekimin vicdani kanaatine bırakılmıştır¹⁷¹. Aynı zamanda ilgili madde bildirim yükümlülüğünün cezalandırılmayan hallerini düzenlemektedir. Buna göre, suçun işlenmesini veya başarıya ulaşmasını ihbarda bulunmak dışında önleyen her kişi cezadan muafır. Suçun işlenmesi veya başarıya ulaşması, suçu bildirmekle yükümlü olan kişinin herhangi bir eylemi olmaksızın önlenirse, başarıyı önlemek için gösterdiği ciddi çabalar cezadan muaf tutulması için yeterli olacaktır (ACK m. 139/4)¹⁷². Kanun koyucu yukarıda da ifade ettiğim üzere özel olarak sayılmış suçlar hariç olmak üzere neticeyi önlemek adına özel bir gayret gösterilmesini aramıştır.

B. Fransız Ceza Kanunu (FCK)

FCK'nda meslek sırrının ifşası suç olarak düzenlenmiştir (FCK m. 226/13)¹⁷³. Hekimin görevini yerine getirdiği sırada fiziksel, cinsel veya psikolojik şiddet uygulandığını gösteren bir belirti ile karşılaştığında bunu Cumhuriyet savcısına bildirmesi hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilmiştir (FCK m. 226/14-2)¹⁷⁴. Dolayısıyla FCK, sağlık mesleği mensubuna bildirimde bulunma zorun-

170 "Her kim, aile mensuplarının birini bir suç işlemekten alıkoymak veya fiil neticesinde meydana gelmesine önlemek için ciddi bir şekilde gayret göstermiş olduğu takdirde, ihbar etme mecburiyeti bulunmasına rağmen ihbarda bulunmazsa cezadan muafır." <https://legislationline.org/sites/default/files/2023-10/Criminal%20Code%20of%20the%20Federal%20Republic%20of%20Germany.pdf>, (1971 Alman Ceza Kanunu'nun 2021'de değişikliğe uğramış resmi olmayan İngilizce metin halidir. Erişim Tarihi: 28.07.2024).

171 Aşkın, s. 1389; Maddeye göre: "Doktor, doktor yardımcısı veya onlar için çalışan kişiler kendilerine sır olarak verilen şeyleri rapor etmek zorunda değildir." <https://legislationline.org/sites/default/files/202310/Criminal%20Code%20of%20the%20Federal%20Republic%20of%20Germany.pdf>, (1971 Alman Ceza Kanunu'nun 2021'de değişikliğe uğramış resmi olmayan İngilizce metin halidir. Erişim Tarihi: 28.06.2024).

172 <https://dejure.org/gesetze/StGB/139.html>, (Erişim Tarihi: 08.08.2024).

173 Maddeye göre: "Görevi veya mesleği ya da geçici bir işlevi veya görevi nedeniyle kendisine böyle bir sır verilen kişinin bu sırrı ifşa etmesi halinde bir yıl hapis ve 15.000 Euro para cezasıyla cezalandırılır." https://legislationline.org/legislation?q=lang%3Aen%2Csort%3Amost_read_first%2Clegislation_category%3A48%2Ccountry%3A103%2Cpage%3A1%2Ctype_main%3A43, (1994 Fransız Ceza Kanunu'nun 2005'te değişikliğe uğramış resmi olmayan İngilizce metin halidir. Erişim Tarihi: 28.06.2024).

174 Maddeye göre: "Kanunun sırrın ifşa edilmesini zorunlu kıldığı veya buna izin verdiği durumlarda uygulanmaz. Ayrıca, mağdurun rızasıyla, mesleğini icra ederken gözlemediği ve herhangi bir türde fiziksel, cinsel veya psikolojik şiddet uygulandığına inanmasına neden olan fiziksel veya psikolojik zulüm veya mahrumiyet belirtilerini Cumhuriyet savcısının bilgisine sunan bir doktor için geçerli değildir. Mağdurun reşit olmadığı durumlarda rızasına gerek yoktur." https://legislationline.org/legislation?q=lang%3Aen%2Csort%3Amost_read_first%2Clegislation_category%3A48%2Ccountry%3A103%2Cpage%3A1%2Ctype_main%3A43, (1994 Fransız Ceza Kanunu'nun 2005'te değişikliğe uğramış resmi olmayan İngilizce metin halidir. Erişim Tarihi: 28.06.2024).

luluğu getirmemiş, bildirimde bulunma hususunda takdir hakkı tanımıştır. Bu hükümler değerlendirildiğinde kanun koyucu sağlık mesleği mensubuna suç bildirme yükümlülüğü getirmediği için yükümlüğe uyulmamasının bir yaptırımını da bulunmamaktadır. Bu durumda hekim suç bildirmese cezalandırılmayacak, bildirmesi halinde ise, hukuka uygunluk sebebinden yararlanacaktır¹⁷⁵.

C. İtalyan Ceza Kanunu (İCK)

İtalyan Ceza Kanunu'nun 365'inci maddesi¹⁷⁶ sorumluluğun belirlenmesinde 361'inci maddeye¹⁷⁷ atıf yapmıştır. Bildirimin konusu yalnızca re'sen soruşturulan suçlarla sınırlıdır¹⁷⁸. Suçun şikâyete bağlı olması halinde bildirim yükümlülüğü doğmamaktadır.

Maddede failin statüsü bakımından belirli bir sınırlamaya gidilmemiştir. Bu anlamda TCK'ndan farklı olarak veterinerlerin de hekim, diş hekimi ve eczacı da olduğu gibi suç bildirim yükümlülüğü bulunmaktadır¹⁷⁹.

Sonuç

Sağlık mesleği mensubunun suç bildirmeme suçu yalnızca tıbbi bir faaliyette bulunma kapsamında sağlık hizmetini icra eden sağlık mesleği mensubu olan kişiler tarafından işlenebileceğinden gerçek özgü suçtur. Bu yüzden hekim dışında suça iştirak edenler fiile katkısına göre yalnızca azmettirme veya yardım etme kapsamında sorumluluğu söz konusu olabilir. Failin statüsü suçun belirlenmesine etki etmektedir. Zira fail, sağlık mesleği mensubu olmanın yanında kamu görevlisi de olması durumunda, kamu görevi sağlık mesleğinden öncelikli olduğundan bildirim yükümlülüğü kamu görevlisinin suç bildirmeme suçundan kaynaklanmaktadır.

Suç bildirim yükümlülüğü belirti ile karşılaşması halinde söz konusu olmakta ve hastanın tedavisini yaptığı andan itibaren başlamaktadır. Bildir-

175 Aşkın, s. 1389.

176 Maddeye göre: “Bir sağlık mesleğinin icrasında yardım veya çalışma sağlayan herkes mesleğin icrası sırasında, 361'inci maddede belirtilen makama bildirimde bulunmayı ihmal eder veya geciktirirse, bir milyon liraya kadar para cezası ile cezalandırılır.” <https://legislationline.org/sites/default/files/2023-10/Italian-Code-of-Criminal-Procedure-canestriniLex.pdf>, (1930 İtalyan Ceza Kanunu'nun 1996'da değişikliğe uğramış resmi olmayan İngilizce metin halidir. Erişim Tarihi: 28.06.2024).

177 Maddeye göre: “Görevlerini yerine getirirken veya görevleri nedeniyle haberdar olduğu re'sen kavuşturulabilen bir suç yetkili makama bildirimde bulunmayı ihmal eden veya geciktiren kamu görevlisi altmış bin liradan bir milyon liraya kadar para cezası ile cezalandırılır. Suç şikâyet üzerine cezalandırılabilirse, yukarıdaki hükümler uygulanmayacaktır.” <https://legislationline.org/sites/default/files/2023-10/Italian-Code-of-Criminal-Procedure-canestriniLex.pdf>, (1930 İtalyan Ceza Kanunu'nun 1996'da değişikliğe uğramış resmi olmayan İngilizce metin halidir. Erişim Tarihi: 28.06.2024).

178 Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, s. 486.

179 Ünver, *Adliye Karşı Suçlar*, s. 459.

meme veya geç bildirme hareketlerinin yapıldığı anda suç tamamlanmaktadır. Ayrıca bildirilecek suçların niteliğinin bir önemi bulunmamaktadır. İster şikâyete bağlı olsun ve ister re'sen kovuşturulsun belirti ile karşılaşılması halinde bildirimde bulunan sağlık mesleği mensubu TCK m. 280'den sorumlu olmaz. Kamu görevlileri bağlı bulunduğu kamu kurum veya kuruluşuna bildirimde bulunması halinde suç oluşmazken özel hastanede görev yapan sağlık mesleği mensubu bildirimini kolluğa veya savcılığa yapması gerekmektedir.

Sağlık mesleği mensubunun suçu bildirmeme suçunda sır saklama yükümlülüğü ile suçu bildirim yükümlülüğü çatışmaktadır. Suç teorisi bağlamında incelendiğinde hekimin bildirim yükümlülüğüne uyması halinde eylem her ne kadar hastaya ilişkin verileri hukuka aykırı olarak verme suçunun kanuni tipine uygun olsa da, yükümlülüğe uyulması hukukun meşru saydığı bir davranış olduğundan eylem suç teşkil etmeyecektir (TCK m. 26/1). Burada kanun koyucunun suçu bildirim yükümlülüğünü sır saklama yükümlülüğüne nazaran üstün tuttuğu görülmektedir.

İCK'da şikâyete bağlı suçlar bakımından bildirim yükümlülüğünün getirilmemesi ACK ve FCK bildirimde bulunabilecek suçlar bakımından sınırlamaya gidilmesi ve bildirim zorunluluğunun bulunmaması dikkate alındığında TCK'nın benimsediği sistemin hekimi mesleğini yapmaktan ziyade adeta bir savcı veya bir kolluk gibi çalışmaya sevk ettiği ve hastaların ise, üzerinde suç oluşturan bir belirti taşıma ihtimalini düşünerek tedaviden kaçmasına yol açtığı görülmektedir. TCK, suçun şikâyete bağlı olup olmadığına bakmadan ve korunan hukuki değer üzerinden bir değerlendirme yapmadan her suçu bildirim yükümlülüğü kapsamında saymaktadır. Mevcut durumun çözümü ve sağlık mesleği mensuplarının bir nebze olsun rahatlatılması adına ve özellikle toplumun düzenini sağlamak ve suçların işlenmesini engellemek için, belirli bir cezayı aşan suçlar söz konusu olduğunda, bu suçların yetkililere bildirilmesi zorunlu tutulabilir veya terör suçları ile cinsel istismar suçunun bildirilmesi zorunluluğuna ilişkin bir düzenleme yapılabilir. Ayrıca şikâyete bağlı suçlar bildirim kapsamı dışına alınmalıdır. Böyle bir reform yapılması halinde karşılaşılabilecek en büyük problem bildirim yükümlülüğünün kapsamını belirlemek olacaktır. Zira suçun bildirim yükümlülüğünün kapsamında olup olmadığının belirlenmesi sağlık mesleği mensuplarının tedaviden önce suç unsuru araştırmasına yol açacaktır. Bunun ortadan kaldırılması adına hekimin hasta ile ilgili bulgularının ve şüphelerinin girileceği internet tabanlı UYAP benzeri bir sistem oluşturulması şarttır. Sağlık Bakanlığı'nın kuracağı hukuk birimine bu sistem üzerinden anlık bilgiler gitmelidir. Birime belirti olarak düşünülen bulgunun gönderilmesi ile sağlık mesleği mensubu yükümlülüğünü tamamlama-

mış olmalıdır. Birim ise, belirtileri değerlendirerek bildirim yükümlülüğünün kapsamına giren bir suçun olup olmadığını belirlemelidir. Suç oluşturuyorsa Cumhuriyet savcısı haberdar edilmeli ve harekete geçirilmelidir. Suç oluşturmayan bir belirti söz konusu ise, bu durumda bilgiler derhal yok edilmelidir.

Hasta açısından bakıldığında sırf suç işlemiş olmaları sağlık kuruluşuna başvurduğunda hakkında soruşturma açılacağı endişesi içerisine girip tedavi hakkının kaybına neden olmamalıdır. Bu kapsamda kanun koyucu özellikle cinsel istismar ve terör suçları hariç olmak üzere işlenmiş olan suçların değil, yalnızca işlenmekte olan suçlar bakımından bildirim yükümlülüğü getirilmelidir. Sağlık mesleği mensuplarını ceza ile tehdit ederek bu şekilde bir yükümlülüğe tabi kılmak menfaalar dengesini de zedelemektedir. Hekim mesleği gereği layıkıyla sağlık hizmeti verememekte hasta ise sağlık hakkını tam anlamıyla kullanamamaktadır. Madde metni şu şekilde yeniden düzenlenmelidir. (279'uncu maddedeki işlendiği ibaresi de işlenmekte olduğu şeklinde değiştirilmelidir).

“(1) Görevini yaptığı sırada bir suçun işlenmekte olduğu yönünde bir belirti ile karşılaşmasına rağmen, durumu yetkili makamlara bildirmeyen veya bu hususta gecikme gösteren sağlık mesleği mensubu, bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(2) Sağlık mesleği mensubu deyiminden tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, hemşire ve sağlık hizmeti veren diğer kişiler anlaşılır.

(3) Terörle mücadele kapsamındaki suçlar ve cinsel istismar suçları bakımından suçun işlenmiş olması halinde de birinci fıkra hükmü uygulanır.

(4) Şikâyete bağlı suçlar bu madde kapsamı dışındadır.”

KAYNAKLAR

- Albayrak, Mustafa, “Şikâyete Tabi Suçların Özellikleri ve Bu Suçlara Bağlanan Hukuki Sonuçlar”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı 77, 2008, s. 281-306.
- Artuk, Mehmet Emin; Gökçen, Ahmet; Yenidünya, Caner, *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Adalet Yayınevi, 15. Baskı, Ankara 2015.
- Artuk, Mehmet Emin; Gökçen, Ahmet; Yenidünya, Caner, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, Adalet Yayınevi, 2. Baskı, Ankara 2014.
- Artuk, Mehmet Emin; Gökçen, Ahmet; Alşahin, Mehmet Emin; Çakır, Kerim, *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Adalet Yayınevi, Ankara 2023.
- Aşkın, Uğur, “Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü ile Suçu Bildirmeme Suçu Arasındaki İlişki”, *Hacettepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 11, Sayı 2, 2021, s. 1368-1394.
- Bock, Dennis, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, Springer, 1. Auflage, Berlin 2018.
- Bock, Dennis, *Strafrecht Besonderer Teil I Nichtvermögensdelikte*, Springer, 1. Auflage, Berlin 2018.
- Çakmut, Özlem Yenerer, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Doç. Dr. Mehmet Somer’e Armağan, Özel Sayı, 2006, s. 1051-1060.
- Egemenoğlu, Alaaddin, *Türk Ceza Hukukunda Tehdit Suçu*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2023.
- Eisele, Jörg, *Strafrecht - Besonderer Teil I*, SR-Studienreihe Rechtswissenschaften, 4. Auflage, 2017.
- Ekin-Yılmaz, Aslı, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu”, *Türk-Alman Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 2, Sayı 2, 2020, s. 235-282.
- Erbaş, Rahime, *Türk Hukukunda ve Karşılaştırmalı Hukukta Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirme Yükümlülüğü*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2015.
- Erbaş, Rahime; Ateş-Sarıdağ, Büşra Hazel; Coşkun, Yorulmaz, “15-18 Yaş Arası Gebeliklerde Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirme Yükümlülüğü”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Sayı 41, Ocak 2020, s. 95-112.
- Freund, Georg; Rostalski, Frauke, *Strafrecht Allgemeiner Teil Personale Straftatlehre*, Springer, 3. Auflage, Berlin 2019.
- Giyik, Abdülbaki, “Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü ile Suçu Bildirmeme Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğünün Çatışması”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 9, Sayı 2, 2014, s. 175-214.
- Gökçen, Hasan Tahsin; Artuç, Mustafa, *Türk Ceza Kanunu Şerhi*, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.
- Gökçen, Ahmet; Balcı, Murat, “Kasten Öldürme ve Yaralama Suçlarının İhmali Davranışla İşlenmesi (TCK m. 83, 88)”, Cilt 7, Sayı 18, *Ceza Hukuku Dergisi*, 2012, s. 7-30.
- Gültekin, Özkan, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi”, *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt 11, Sayı 19, Temmuz 2016, s. 103-113.
- Hakeri, Hakan, *Ceza Hukukunda İhmal Kavramı ve İhmali Suçların Çeşitleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003.
- Hakeri, Hakan, “İhmali Suçlar”, *Ceza Hukuku Dergisi*, Cilt 2, Sayı 4, Ağustos 2007,

- s. 137-169.
- Hakeri, Hakan, *Tip Ceza Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 4. Baskı, Ankara 2024.
  - Hancı, Hamit, “Hekimin İhbar Yükümlülüğü”, *Prof. Dr. İrfan Baştuğ Armağanı*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2001, s. 107-108.
  - Arslan-Hızal, Sevinç, “Sağlık Mesleği Mensuplarına Yönelik Şiddetin Ceza Kanunundaki Yaptırımlar Bağlamında İrdelenmesi”, *Ceza Hukuku Dergisi*, Cilt 7, Sayı 19, Ağustos 2012, s. 258-278.
  - Karahan, Burak, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK m. 280)”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt 25, Sayı 2, Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı, Aralık 2019, s. 948-978.
  - Koca, Mahmut, “Çocuk İstismarında İhbar Yükümlülüğü”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 3, Sayı 1, 2012, s. 113-128.
  - Koca, Mahmut; Üzülmüş, İlhan, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Adalet Yayınevi, 9. Baskı, Ankara 2023.
  - Koç, Ziya, “Ceza Hukukunda Yükümlülüklerin Çatışmasının Hukuki Niteliği ve Görünüş Şekilleri”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 25, Sayı 4, 2021, s. 573-612.
  - Kolcu, Selahattin, *TCK’nda Suçu Bildirmeme Suçu*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, 2014.
  - Küpper, Georg; Börner, René, *Strafrecht Besonderer Teil I*, Springer, 4. Auflage, Berlin 2017.
  - Lackner, Karl; Kühl, Kristian, *Strafgesetzbuch Kommentar*, C.H.Beck Verlag, 28. Auflage, München 2014.
  - Malkoç, İsmail; Güler, Mahmut, *Türk Ceza Kanunu Özel Hükümler*, Cilt 4, Adil Yayınevi, Ankara 1999.
  - Nuhoglu, Ayşe, “Sağlık Mesleği Mensubunun Suçu Bildirme Yükümlülüğü (TCK m. 280)”, *Sağlık Hukukunda Dünyadaki Son Gelişmeler*, 2009, s.17-32.
  - Önder, Ayhan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler II-III*, Beta Yayıncılık, 2. Baskı, İstanbul 1992.
  - Özgenc, İzzet, “İhmali Suç Teorisi”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 25, Sayı 4, 2021, s. 303-378.
  - Özgüç, Levent Emre, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK m. 280)”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 77, Sayı 2, 2019, s. 999-1040.
  - Öztürk, Bahri; Tezcan, Durmuş; Erdem, Mustafa Ruhan; Gezer, Özge Sırma; Saygılar Kırıt, Yasemin; Alan, Esra; Özaydın, Özdem; Tütüncü, Efser Erden; Tok, Mehmet Can, *Ceza Muhakemesi Hukuku (Nazari ve Uygulamalı)*, Seçkin Yayıncılık, 17. Baskı, Ankara 2023.
  - Öztürk, Nejat, *Türk Ceza Kanunu Şerhi ve Tatbikatı*, Cilt 3, Filiz Kitabevi, 2. Baskı, İstanbul 1970.
  - Parlar, Ali; Hatipoğlu, Muzaffer, *Türk Ceza Kanunu Yorumu*, Seçkin Yayıncılık, 3. Baskı, Ankara 2010.
  - Paslı, Figen, “Çocuğa Yönelik Cinsel İstismar Deneyiminin Mikro ve Mezzo Sistemler

- Açısından İncelenmesi”, *Toplum ve Sosyal Hizmet*, Cilt 30, Sayı 2, Mayıs 2019, s. 463-492.
- Sert, Gürkan, *Uluslararası Bildirgeler ve Tıp Etiği Açısından Hasta Hakları*, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara 2019.
  - Sert, Gürkan, *Tıp Hukuku ve Etiği Derslerine Giriş*, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.
  - Tezcan, Durmuş; Erdem, Mustafa Ruhan; Önok, Murat, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 21. Baskı, Ankara 2023.
  - Ünver, Yener, *TCK’nda Düzenlenen Adliyeye Karşı Suçlar*, Seçkin Yayıncılık, 7. Baskı, Ankara 2023.
  - Ünver, Yener, “TCK’da Sağlık Personelinin Ceza Hukuku Sorumluluğuna Yol Açabilecek Hükümler”, *Uluslararası II. Sağlık Hukuku Sempozyumu*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2011, s. 85-128.
  - Üzülmüş, İlhan, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK m. 280)”, *V. Türk-Alman Tıp Hukuku Sempozyumu-Tıp Ceza Hukukunun Güncel Sorunları*, 2008, s. 823-844.
  - Yenisey, Feridun; Nuhoğlu, Ayşe, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, Seçkin Yayıncılık, 11. Baskı, Ankara 2023.
  - Yurtlu, Fatih, “Suç Teorisi Bakımından İhmali Suçların Yapısı”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 25, Sayı 3, 2021, s. 579-636.
  - Zafer, Hamide, “Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK m. 280)”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 71, Sayı 1, 2013, s. 1327-1352.
  - <https://dejure.org/gesetze/StGB/139.html>
  - <https://legislationline.org>
  - <https://mevzuat.tbmm.gov.tr/Kanun/KanunDetay?YasamaKanunId=f72877bd-aa54-037b-e050-007fo1005610&kanunNumarasi=5237#step-12>
  - <https://www.lexpera.com.tr>
  - <https://sozluk.gov.tr>
  - <https://tahlil.com/blog/esrar-idrarda-kac-gune-kadar-cikar-6007>
  - <https://uyap.gov.tr>
  - <https://sdplatform.com/saglik-meslegi-mensuplarinin-sucu-bildirme-yukumlulugunun-kapsam-ve-sinirlari/>